

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:

«ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΥΓΕΙΑ – ΙΑΤΡΙΚΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ»

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΤΩΝ
ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΙΣ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ

ΜΕΤΑΠΤ. ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

ΑΘΗΝΑ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2023

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

POSTGRADUATE STUDY PROGRAMME:

"GLOBAL HEALTH - DISASTER MEDICINE"

NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS

MEDICAL SCHOOL

THESIS

SUBJECT: SYSTEMATIC REVIEW OF THE HEALTH CARE OF HOMELESS PEOPLE IN
THE UNITED STATES

POSTGRADUATE STUDENT: DIMITRIOS ANGELOS MAKRIS

ATHENS

JUNE 2023

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΚΡΙΣΕΩΣ

**ΤΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Τ... Μεταπτυχιακ..... Φοιτητ.. .....

Εξεταστική Επιτροπή

,Επιβλέπων

,Μέλος

,Μέλος

Η Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή η οποία ορίσθηκε από την ΓΣΕΣ της Ιατρικής Σχολής του Παν. Αθηνών Συνεδρίαση της .....ης ..... 20... για την αξιολόγηση και εξέταση τ... υποψηφίου κ....., συνεδρίασε σήμερα
.../.../....

Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Διπλωματική Εργασία του Κ. ....με

τίτλο.....

.....

..... είναι

πρωτότυπη, επιστημονικά και τεχνικά άρτια και η βιβλιογραφική πληροφορία ολοκληρωμένη και εμπεριστατωμένη.

Η εξεταστική επιτροπή αφού έλαβε υπ' όψιν το περιεχόμενο της εργασίας και τη συμβολή της στην επιστήμη, με ψήφους ..... προτείνει την απονομή στον παραπάνω Μεταπτυχιακό Φοιτητή την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Master's).

Στην ψηφοφορία για την βαθμολογία ο υποψήφιος έλαβε για τον βαθμό «ΑΡΙΣΤΑ» ψήφους ....., για τον βαθμό «ΛΙΑΝ ΚΑΛΩΣ» ψήφους ....., και για τον βαθμό «ΚΑΛΩΣ» ψήφους ..... Κατά συνέπεια, απονέμεται ο βαθμός «(Άριστα/Λίαν καλώς/Καλώς) & (Βαθμός).....».

Τα Μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής

....., Επιβλέπων (Υπογραφή)

....., Μέλος (Υπογραφή)

....., Μέλος (Υπογραφή)

Περίληψη

Οι Ηνωμένες Πολιτείες μαστίζονται από τεράστιο αριθμό αστέγων με κύριο πρόβλημα την έλλειψη στέγης και την παροχή υγειονομικής περίθαλψης. Συνέπειες της κακής υγιεινής των αστέγων αποτελούν σε ένα πρώτο στάδιο η ακραία φτώχεια, το σκληρό περιβάλλον διαβίωσης καθώς και το τραύμα. Η πρώτη εμφάνιση του φαινομένου της αστεγίας και οι γενιές που ακολούθησαν αποτυπώνονται στην συγκεκριμένη εργασία. Επιπλέον προσπαθεί να εξετάσει πως με την πάροδο του χρόνου οι Ηνωμένες Πολιτείες εφάρμοσαν στρατηγικές και προγράμματα για την αντιμετώπιση και βελτίωση του φαινομένου της αστεγίας, αν και κατά πόσο η ιατρική από την πλευρά της πρόσφερε σε αυτό το εγχείρημα μέσω της παροχής βοήθειας εκεί που υπήρχε η ανάγκη, στο δρόμο. Η παροχή φροντίδας και η σύνδεση αυτών των ατόμων με ολοκληρωμένη πρωτοβάθμια φροντίδα μέσω καταφυγίων και ξενώνων αποτελεί κορμό για την μελέτη του φαινομένου που ερευνούμε. Οι άστεγοι είναι κομμάτι της κοινωνίας και όχι οι κάτοικοι μιας αόρατης πόλης που εκεί βρίσκουν καταφύγιο.

Λέξεις Κλειδιά: Άστεγοι, Καταφύγιο, Υγειονομική Περίθαλψη, Ιατρική, Αμερική

Abstract

The United States is plagued by a huge number of homeless people with the main problem being lack of housing and healthcare. Consequences of poor hygiene of homeless people are in a first stage extreme poverty, harsh living environment as well as trauma. The first appearance of the phenomenon of homelessness and the generations that followed are reflected in this paper. Furthermore, it attempts to examine how over time the United States has implemented strategies and programs to address and improve the phenomenon of homelessness, and whether and to what extent medicine on its part has contributed to this endeavor by providing assistance where the need was there, on the street. The provision of care and linking these individuals to integrated primary care through shelters and hostels is the backbone for the study of the phenomenon we are investigating. The homeless are part of society, not the inhabitants of an invisible city where they find shelter.

Keywords: Homeless, Shelter, Healthcare, Medicine, USA

Περιεχόμενα

1.	Εισαγωγή.....	7
2.	Μεθοδολογία	8
3.	Κύριο μέρος	9
3.1.	Ιστορική ανασκόπηση της αστεγίας στην Αμερική.....	9
3.2.	Νέα γενιά αστέγων.....	11
3.3.	Υγεία άστεγου πληθυσμού.....	14
3.4.	Υγειονομική περίθαλψη αστέγων.....	15
3.5.	Στρατηγικές παρέμβασης.....	22
3.6.	Προγράμματα.....	26
3.7.	Ιατρική του δρόμου (Street Medicine).....	29
3.8.	Που μπορούν οι άστεγοι να βρουν μία στέγη.....	30
3.9.	Κοινωνικός αποκλεισμός.....	32
4.	Συμπεράσματα.....	32
5.	Βιβλιογραφία.....	35

1. Εισαγωγή

Η επιλογή των Ηνωμένων Πολιτειών για μελέτη έγινε καθώς ο αριθμός των Αμερικανών που ζουν χωρίς σπίτι, σε καταφύγια ή στους δρόμους συνεχίζει να αυξάνεται με ανησυχητικό ρυθμό. Πάνω από ένα εκατομμύριο Αμερικανοί πολίτες είναι χωρίς στέγη και υγειονομική περίθαλψη. Η ιατρική του δρόμου μπορεί να συμβάλει στην μείωση του κόστους περίθαλψης των ανθρώπων που βιώνουν την έλλειψη στέγης, μειώνοντας τις επισκέψεις στα επείγοντα περιστατικά και τις νοσηλείες. Επίσης ένα καθολικό σύστημα ασφάλισης υγείας με την σειρά του μπορεί να αποδειχθεί σωτήριο για την μείωση του αυξανόμενου πληθυσμού αστέγων. Σε πόλεις όπως το Σαν Φρανσίσκο, το Λος Άντζελες και τη Νέα Υόρκη μπορεί κανείς να συναντήσει εικόνες από καταυλισμούς με σκηνές και ζητιάνους εν μέσω αστικού πλούτου που αποτελούν μια τρανή απεικόνιση της αστικής ανισότητας. Η απώλεια υλικών πόρων, η απώλεια οικογενειακών ή κοινωνικών δεσμών, η απώλεια υγείας, η κατάχρηση ουσιών, η σωματική και ψυχική αναπηρία καθώς και η ενδοοικογενειακή βία είναι παράγοντες που οδηγούν στην έλλειψη στέγης.

Στην μελέτη μας προσεγγίσαμε σε πρώτο επίπεδο την ιστορική πορεία του άστεγου πληθυσμού των Ηνωμένων Πολιτειών για να ακολουθήσει στην συνέχεια η ουσιαστική μας μελέτη στο κατά πόσο η νέα γενιά αστέγων που βρίσκεται εγκλωβισμένη στον δρόμο γίνεται αποδέκτης υγειονομικής περίθαλψης. Αν οι κρατικοί φορείς έχουν δράσει μέσω προγραμμάτων και στρατηγικών αντιμετώπισης του φαινομένου, προκειμένου να δοθούν λύσεις. Εστιάσαμε στην βοήθεια που προσφέρεται από την κοινότητα του ιατρικού κλάδου, μέσω της ιατρικής του δρόμου, και ενός διεπιστημονικού μοντέλου κοινωνικών επιστημών καθώς και παραμέτρους που αφορούν το κατά πόσο ο άστεγος πληθυσμός είναι κοινωνικά αποκλεισμένος αλλά και αν οι ενέργειες που γίνονται για όσο το δυνατόν επαρκή στέγαση είναι βιώσιμες και ικανές να καλύψουν έναν μεγάλο αριθμό ατόμων.

Για τους σκοπούς της εργασίας θα δώσουμε έναν σύντομο ορισμό του όρου άστεγος στηριζόμενοι στον ορισμό του νόμου 100-77 Ιούλιος 22, 1987 (U.S. Congress, House, 1987) κατά τον οποίο ένα άτομο μπορεί να χαρακτηριστεί με τον όρο άστεγος όταν δεν έχει μία σταθερή, τακτική και επαρκή κατοικία κατά την διάρκεια της νύχτας ή όταν η νυχτερινή κατοικία του είναι ένα εποπτευόμενο ή δημόσιο καταφύγιο που έχει σχεδιαστεί για να παρέχει προσωρινή διαμονή (συμπεριλαμβανομένων των ξενοδοχείων πρόνοιας, των καταφυγίων συγκέντρωσης και των μεταβατικών καταλυμάτων για ψυχικά ασθενείς), ένα ίδρυμα που παρέχει προσωρινή διαμονή σε άτομα που προορίζονται για ιδρυματοποίηση ή περίθαλψη, καθώς και ένας δημόσιος ή ιδιωτικός χώρος που δεν έχει σχεδιαστεί ή δεν χρησιμοποιείται συνήθως ως τακτικός χώρος ύπνου για ανθρώπους.

Η FEANTSA (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία οργανώσεων που εργάζονται με άτομα που είναι άστεγοι) έχει δημιουργήσει μια νέα τυπολογία αναφορικά με την έλλειψη στέγης και στεγαστικού αποκλεισμού γνωστή ως ETHOS. Σύμφωνα με το ETHOS το να μπορεί να έχει κανείς σπίτι σημαίνει ότι πρέπει να έχει ένα επαρκή χώρο επί του οποίου ένα άτομο και η οικογένειά του μπορούν να ασκούν αποκλειστική κατοχή, να μπορεί να διατηρεί μια ιδιωτική ζωή και τελευταίο να έχει έναν νόμιμο τίτλο κατοχής του σπιτιού. Συνεπώς η παραπάνω αναφορά μας οδηγεί σε τέσσερις βασικές έννοιες. Αυτές είναι Rooflessness (άτομα που ζουν χωρίς στέγη ή σε καταλύματα έκτακτης ανάγκης), Houselessness (άτομα που φιλοξενούνται σε χώρους φιλοξενίας αστέγων, σε καταφύγια γυναικών, σε χώρους φιλοξενίας μεταναστών, άτομα που πρόκειται να αποφυλακιστούν από ιδρύματα και άτομα που λαμβάνουν μακροχρόνια στήριξη λόγω έλλειψης στέγης), Insecure Housing (άτομα που ζουν σε επισφαλείς μισθώσεις, υπό την απειλή έξωσης ή βίας) και Inadequate Housing (διαβίωση σε ακατάλληλες κατοικίες) που δηλώνουν με αυτό τον τρόπο την απουσία κατοικίας. [2] [1]

2. Μεθοδολογία

Ερευνητικό ερώτημα: η παρούσα εργασία αποσκοπεί στον συστηματικό εντοπισμό υγειονομικής περίθαλψης στον άστεγο πληθυσμό των Ηνωμένων Πολιτειών. Επιπλέον, αν το στρατηγικό μοντέλο που εφάρμοσαν οι Ηνωμένες Πολιτείες έφερε το επιθυμητό αποτέλεσμα για την ουσιαστική παροχή υγειονομικής περίθαλψης και αν ναι κατά πόσο μπορεί να υιοθετηθεί και από άλλες χώρες για την καταπολέμηση του φαινομένου.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στηρίχθηκε στο πρωτόκολλο της συστηματικής ανασκόπησης τηρώντας τις κατευθυντήριες γραμμές του διαγράμματος ροής Prisma. ([http://www.prisma-statement.org/documents/final%20translation%20of%20greek%20flowchart%20PRISMA%202020%20\[1\].pdf](http://www.prisma-statement.org/documents/final%20translation%20of%20greek%20flowchart%20PRISMA%202020%20[1].pdf))

Οι βάσεις δεδομένων που αξιοποιήθηκαν για την αναζήτηση της βιβλιογραφίας ήταν κυρίως το PubMed καθώς και δικτυακοί τόποι μη κυβερνητικών οργανώσεων που στοχεύουν στην παροχή βοήθειας σε άστεγους. Αναζήτηση για εκθέσεις, έγγραφα εργασίας, ενημερωτικά δελτία, πρωτόκολλα, έγγραφα/αφίσες συνεδρίων και κλινικές δοκιμές που είναι σχετικές με τη μελέτη.

Οι Οργανισμοί που αναζητήθηκαν είναι οι εξής: Alabama Regional Medical Services (ARMS), Whatley Health Services, Inc., Circle the City, Heartland Health Outreach, Hennepin County Health Care for the Homeless, Nevada Health Centers, Inc., Project H.O.P.E., Care for the Homeless,

Community Health Centers, Inc., Native American Rehabilitation Association of the Northwest, Inc., Little River Medical Center, Inc., Chattanooga Hamilton County Health Department, Cherokee Health Systems, Homeless Outreach Medical Services (HOMES), Centro San Vicente Homeless Clinic, Harris Health System—Health Care for the Homeless Program, Yakima Neighborhood Health Services.

Αναζήτηση σχετικού υλικού στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Υγείας της Αμερικής.

Διεξαγωγή αναζήτησης στο Google και στο Google scholar.

Αναζήτηση σε άλλους σχετικούς ιστοτόπους όπως το homeless hub, jama network, Street Medicine Institute, U.S. Department of Veterans Affairs, SAMHSA, FEANTSA.

Η αναζήτηση πραγματοποιήθηκε με χρήση της αγγλικής γλώσσας και περίοδο έναρξης 29 Νοεμβρίου 2022 με λήξη 2 Ιουνίου 2023.

Χρονική περίοδος δημοσίευσης: Νοέμβριος 2012 έως Μάιος 2023.

Λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι εξής: Homeless, Shelter, Healthcare, Medicine, America, USA, Diseases, Homelessness, Social Care, Housing, Programs. Ο αλγόριθμος της αναζήτησης των λέξεων κλειδιών στηρίχθηκε στη βάση της λογικής Boolean (AND/ OR/ NOT).

Από τις 494 εργασίες οι 75 πληρούσαν τα κριτήρια ένταξης.

3. Κύριο μέρος

3.1 Ιστορική ανασκόπηση της αστεγίας στην Αμερική

Η χρήση του όρου άστεγος έγινε για πρώτη φορά γύρω στο 1870 με σκοπό να περιγράψει εκείνους που διέσχιζαν ολόκληρη την χώρα για εύρεση εργασίας. Συγκεκριμένα ο όρος που χρησιμοποιήθηκε ήταν “tramps” δηλαδή αλήτες. Η απόδοση του όρου έγινε με γνώμονα ότι οι άνθρωποι αυτοί είχαν χάσει την βασική ιδέα γύρω από την οικογένεια και την οικογενειακή ζωή, και αντίστοιχα ο χαρακτήρας τους είχε αλλοιωθεί, και όχι τόσο ότι δεν είχαν μία μόνιμη στέγη. Αν σήμερα η έλλειψη στέγης σχετίζεται με την δυσκολία ανεύρεσης οικονομικών κατοικιών, τότε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα το μεγάλο ζήτημα αφορούσε το να μπορεί κάποιος να εργάζεται προκειμένου να μην μένει στο δρόμο.

Τον 19^ο αιώνα η μεγάλη αύξηση του βιομηχανικού τομέα οδήγησε ένα μεγάλο αριθμό ατόμων προς μετανάστευση στα μεγάλα αστικά κέντρα όπως η Βοστώνη, η Φιλαδέλφεια και η Νέα Υόρκη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα άτομα που ζούσαν σε αγροτικές περιοχές και εργάζονταν πάνω σε εξειδικευμένα επαγγέλματα, να μετατραπούν σε μισθωτούς εργάτες και να εξαρτώνται από πλούσιους εργοδότες. Τα άτομα αυτά “tramps” μέχρι το 1850 έβρισκαν φιλοξενία στα αστυνομικά τμήματα.

Μετά το πέρας του εμφυλίου και συγκεκριμένα την δεκαετία του 1870 το ζήτημα των αστέγων πήρε για πρώτη φορά εθνικές διαστάσεις. Η δημιουργία εθνικού σιδηροδρομικού συστήματος, η αστικοποίηση, η εκβιομηχάνιση και η έντονη κινητικότητα οδήγησαν στην εμφάνιση μιας μεγάλης ομάδας ατόμων, γνωστών για την εποχή εκείνη ως “tramps”, να περιφέρονται στις μεγαλύτερες πόλεις της Αμερικής για αναζήτηση εργασίας.

Μάλιστα ο Δανός Jacob Riis, μεταρρυθμιστής, βάζοντας τον εαυτό του να ζήσει εκείνη την περίοδο ως κομμάτι αυτών των ανθρώπων, περιέγραψε πως γύρω από την ανάγκη για εύρεση εργασίας δημιουργήθηκε μια υποκουλτούρα όπου νέοι αρτιμελείς λευκοί άνδρες πέραν της ανάγκης τους για εργασία, ανέπτυξαν και μία αγάπη για την ελευθερία κίνησης χωρίς περιορισμούς (love of the open road). Συνάμα ήταν αντίθετοι με την πολιτική που υπήρχε στην χώρα για τους εργαζόμενους. Η στάση τους αυτή επικρίθηκε από την υπόλοιπη κοινωνία.

Ένας ακόμη όρος “hobo” εμφανίστηκε την δεκαετία του 1880 στην δυτική Αμερική με σκοπό να αποδυναμώσει την κακή εικόνα που είχε η κοινωνία για αυτούς τους ανθρώπους. Δημιουργήθηκε μία κουλτούρα γύρω από αυτούς τους ανθρώπους, η κουλτούρα του μετανάστη εργάτη που βρίσκεται σε διαρκή κίνηση, που μέσα από την αμερικανική λογοτεχνία ρομαντικοποιήθηκε. Για τον Τζακ Λόντον (αμερικανό συγγραφέα) η ελευθερία που έδινε ο δρόμος ήταν μία μορφή απόδρασης από την καταπίεση και τη μονοτονία της εργοστασιακής εργασίας. Την δεκαετία του 1920 ο κοινωνιολόγος Nels Aderson εισάγαγε τον όρο “hobohemia” αναφορικά με την κουλτούρα των αστέγων. Παρατηρείται ότι μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το ποσοστό των ανθρώπων που βίωναν την έλλειψη στέγης (κυρίως λευκοί άνδρες) άρχισε να είναι όλο και πιο ηλικιωμένο (άνω των 50 ετών), με προβλήματα αναπηρίας, εξαρτώμενο από την πρόνοια και διέμενε σε φθηνά ξενοδοχεία και σε κοινόβια σπίτια στις φτωχότερες γειτονιές και στις περιοχές Skid Row της αστικής Αμερικής. [3]

Από το 1980 και μετέπειτα οι άστεγοι άρχισαν να αυξάνονται και οι λέξεις άστεγος και αστεγία να αποτελούν μέρος της σύγχρονης εποχής που ακολουθούσε. Κύρια αίτια αυτού του φαινομένου ο εξευγενισμός του κέντρου κάθε πόλης, η αποϊδρυματοποίηση των ψυχικά ασθενών, το υψηλό

ποσοστό ανεργίας, η εμφάνιση του HIV/AIDS, η ανεπαρκής προσφορά προσιτών επιλογών στέγασης και οι βαθιές περικοπές του προϋπολογισμού του Υπουργείου Στέγασης και Αστικής Ανάπτυξης των ΗΠΑ καθώς και των οργανισμών κοινωνικών υπηρεσιών ως απάντηση στη χειρότερη τότε ύφεση της χώρας από την μεγάλη ύφεση της περιόδου 1929-1941. Η αύξηση της αξίας των ακινήτων σε περιοχές που βρίσκονταν κοντά στο κέντρο, η εξαφάνιση περιοχών όπου άστεγοι ζούσαν σε σκηνές (skid row), καθώς και φθηνά δωμάτια ξενοδοχείων που αποτελούσαν προσωρινό χώρο διαμονής και μετατράπηκαν σε μοντέρνα διαμερίσματα και πολυκατοικίες, συνέβαλαν στο να οδηγηθεί αρκετός κόσμος στον δρόμο. Μάλιστα, η δεκαετία του 1980 ήταν καθοριστική καθώς ακολούθησε μία αυξητική πορεία μέχρι και σήμερα των ενοικίων στις μεγάλες μητροπολιτικές περιοχές της χώρας.

Η μεγάλη αποϊδρυματοποίηση των ψυχικά ασθενών, το 1980, που ζούσαν σε κρατικά νοσοκομεία (από 535.000 το 1960 σε 137.000 το 1980) και η ανεπαρκής χρηματοδότηση για αναγκαία στέγαση σε συνδυασμό με την έλλειψη φθηνών κατοικιών οδήγησε έναν τεράστιο αριθμό ατόμων με ψυχικές διαταραχές στον δρόμο.

Κατά την ίδια περίοδο δύο σημαντικές αλλαγές σε πολιτικό επίπεδο συνέβαλαν με την σειρά τους στην αύξηση του αριθμού των αστέγων. Περικοπές στο συμπληρωματικό εισόδημα ασφάλισης για άτομα ψυχικά ασθενή και η αποποινικοποίηση της δημόσιας μέθης.

Ανάμεσα στους άνδρες αστέγους αρχίζουν να κάνουν και την εμφάνιση τους, πλέον, γυναίκες και οικογένειες. Στους ξενώνες αστέγων που πριν λίγα χρόνια κανείς έβρισκε φτωχούς και ηλικιωμένους αλκοολικούς άνδρες πλέον έχουν δεχθεί ένα νέο κύμα ανδρών και γυναικών που έχουν χάσει τα σπίτια τους και είναι αντιμέτωποι με ιατρικά, ψυχιατρικά και προβλήματα από την χρήση ουσιών. Η γενιά αυτή “literal homelessness”, σύμφωνα με αναφορές Κοινωνιολόγων των Ηνωμένων Πολιτειών, είναι αυτή που βιώνει στο έπακρο την αστεγία χωρίς ουδεμία πρόσβαση σε κάποιο σπίτι, διαμέρισμα, τροχόσπιτο ή ενοικιαζόμενο δωμάτιο, παρά μόνο διαμένει στο δρόμο. [4]

3.2 Νέα γενιά αστέγων

Κάνοντας το άλμα για τον 21^ο αιώνα βλέπουμε ότι το φαινόμενο της αστεγίας εξακολουθεί να μας απασχολεί σε πολύ μεγάλο βαθμό. Σύμφωνα με εκτιμήσεις μόνο σε μια νύχτα του 2020, 34.210 ασυνόδευτοι νέοι καταμετρήθηκαν ως άστεγοι. Χαρακτηριστικό είναι ότι το 90% ήταν ηλικίας 18 έως 24 ετών, ενώ το υπόλοιπο 10% ήταν κάτω των 18 ετών. Ενδεικτικό είναι ότι το 50% των αστέγων που βρίσκονται σε νεαρή ηλικία κοιμάται στο δρόμο, σε αυτοκίνητο ή σε μέρος που δεν

πληροί τα κριτήρια για να θεωρηθεί ανθρώπινη κατοικία. Το φαινόμενο της νεανικής αστεγίας είναι πιθανό να οφείλεται σε οικογενειακές συγκρούσεις, οικονομικές συνθήκες, φυλετικές ανισότητες, καθώς και θέματα ψυχικής υγείας και χρήσης ουσιών. Εκτιμώμενος παράγοντας για την νεανική αστεγία είναι και η εμπλοκή με συστήματα πρόνοιας. Αρκετές κοινωνικές ομάδες νέων όπως θύματα σεξουαλικής εμπορίας και εκμετάλλευσης, νέοι που ανήκουν σε ΛΟΑΤΚΙ κοινότητες, έγκυες, οι νέοι με ειδικές ανάγκες ή αναπηρίες, οι έγχρωμοι νέοι, αλλά και οι Αφροαμερικανοί και οι ιθαγενείς Αμερικανοί είναι αρκετά πιθανό να μείνουν άστεγοι. [5]

Μεγάλος είναι και ο αριθμός στους ενήλικες αστέγους. Σε μια μόνο νύχτα του 2020, 408.891 άγαμοι ενήλικες βρίσκονταν στον δρόμο. Το ποσοστό αυτό άγγιξε το 51% των ατόμων που βρίσκονταν αποκλειστικά και μόνο στο δρόμο παρά σε κάποιο ξενώνα ενώ το 49% είχε εξασφαλίσει κρεβάτι σε ξενώνα. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι για τους ενήλικες η έλλειψη στέγης δείχνει να είναι κάτι προσωρινό. Αυτό οφείλεται, κυρίως, στα υψηλά ενοίκια και το χαμηλό μισθολογικό. Τα άτομα αυτά μπορεί σε μια περίοδο της ζωής τους λόγω αιτιών όπως η απώλεια εργασίας, ο θάνατος ενός συντρόφου ή ακόμη και μια έκτακτη επιδείνωση της υγείας τους να μείνουν για λίγο καιρό στο δρόμο. Παρόλα αυτά μελέτες δείχνουν ότι κάτι τέτοιο είναι προσωρινό και μη επαναλαμβανόμενο καθώς τα άτομα αυτά δεν αντιμετωπίζουν δυσκολίες που αφορούν την χρήση ουσιών και αλκοόλ, δεν πάσχουν από χρόνιες ψυχικές παθήσεις και αναπηρία.

Σύμφωνα με τα εθνικά στατιστικά στοιχεία για τους άστεγους, περίπου 650.000 άνθρωποι στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι άστεγοι οποιαδήποτε νύχτα. [69]

Παρόλο που η έλλειψη στέγης μειώθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες κατά 12% από το 2007 έως το 2019, το 2020, εκτιμάται ότι 580.000 άτομα εξακολουθούν να βιώνουν την έλλειψη στέγης οποιαδήποτε νύχτα. Οι περισσότεροι (61%) έμεναν σε στεγασμένους χώρους, ενώ άλλοι (39%) παρέμεναν χωρίς στέγη (π.χ. ζούσαν κάτω από γέφυρες ή σε αυτοκίνητα). [6]

Σε μελέτη του 2022 από την HUD (U.S. Department of Housing and Urban Development) παρατηρούμε ότι σε μια νύχτα μόνο περίπου 582.500 άνθρωποι βίωσαν την έλλειψη στέγης στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Έξι στους δέκα (60%) διέμεναν σε προστατευμένα καταφύγια έκτακτης ανάγκης, ασφαλή καταφύγια ή σε προγράμματα μεταβατικής στέγασης ενώ τέσσερις στους δέκα (40%) βρίσκονταν σε μη στεγασμένες τοποθεσίες, όπως στο δρόμο, σε εγκαταλελειμμένα κτίρια, ή σε άλλα μέρη ακατάλληλα για ανθρώπινη κατοικία. [6]

Στηριζόμενοι στην μελέτη και κοιτώντας προς τα πίσω παρατηρούμε ότι έχουμε μικρή άνοδο του ποσοστού αστέγων σε μία μόνο νύχτα, κάτι που υποδηλώνει τις ακόμη περισσότερες δυσκολίες που

αντιμετωπίζουν οι ίδιοι στον 21^ο αιώνα. Ελαφριά αύξηση του ποσοστού αστεγίας σε εθνικό επίπεδο. Μάλιστα, μεταξύ του 2020 και του 2022, ο συνολικός αριθμός των ατόμων που βιώνουν την έλλειψη στέγης αυξήθηκε κατά λιγότερο από 1% (1.996 άτομα). Η αύξηση αυτή αντανακλά αύξηση κατά 3% των ατόμων που μένουν στον δρόμο χωρίς δυνατότητα επίσκεψης σε κάποιο ξενώνα, η οποία ωστόσο, αντισταθμίστηκε από μια μείωση κατά 2% των ατόμων που διαμένουν σε στεγασμένα μέρη. Σημαντική μείωση παρουσιάστηκε και στον αριθμό των βετεράνων που βιώνουν την έλλειψη στέγης κατά 11% (4.123 λιγότερα άτομα) μεταξύ 2020 και 2022. [6]

Σημαντική παρατήρηση είναι ότι 60% των αστέγων, δηλαδή οι έξι στους δέκα ζούσαν σε αστικές περιοχές. Μάλιστα, το 72% των αστέγων είναι μόνοι χωρίς να έχουν παιδιά ή οικογένεια. Βέβαια, μείωση σημειώθηκε στον συνολικό αριθμό των ατόμων που βρίσκονται σε οικογένειες με παιδιά και βιώνουν την έλλειψη στέγης σε μια μία μόνο νύχτα το 2022 κατά περίπου 10.500 άτομα από το 2020. [6]

Σε συνέχεια των δημογραφικών χαρακτηριστικών των αστέγων των Ηνωμένων Πολιτειών παρατηρούμε ότι η γενικότερη αύξηση σε εθνικό επίπεδο οφείλεται στην αύξηση της αστεγίας σε άτομα άνω των 25 ετών. Η αύξηση αυτή αφορά την περίοδο 2020-2022 και γίνεται λόγος για 11.953 άτομα άνω των 25 ετών που διαμένουν σε ξενώνες και καταφύγια έκτακτης ανάγκης. Αντιθέτως, μείωση σημειώθηκε στον αριθμό των παιδιών κάτω των 18 ετών κατά 367 άτομα, ενώ και ο αριθμός των ενηλίκων ηλικίας 18 έως 24 ετών παρουσίασε μείωση κατά 3.834 άτομα. Στον γυναικείο πληθυσμό την διετία 2020-2022 οι άστεγες γυναίκες και κορίτσια χωρίς να έχουν κάποια προσωρινή στέγη παρουσίασαν αύξηση 5% ,3.380 άτομα. [6]

Η πλειοψηφία του άστεγου πληθυσμού, σύμφωνα με την έκθεση του 2022, σημειώνει ότι τέσσερις πολιτείες φιλοξενούν τους μισούς και πλέον άστεγους των Ηνωμένων Πολιτειών. Η Νέα Υόρκη το 13% (74.178 άτομα), η Φλόριντα 5% (25.959 άτομα), η Ουάσινγκτον 4% (25.211 άτομα) ενώ η Καλιφόρνια είχε το μεγαλύτερο ποσοστό της τάξεως του 30% (171.521 άτομα). Πάνω από το 70% των ατόμων που βιώνουν την έλλειψη στέγης μένουν σε απροστάτευτες τοποθεσίες σε Χαβάη (77%) και Καλιφόρνια (76%). Θετικό πρόσημο συναντάμε στις πολιτείες Βερμόντ (98%), Μείν (93%), Ουισκόνσιν (91%) και Νέα Υόρκη (90%) όπου τα άστεγα άτομα έχουν την δυνατότητα να μείνουν σε κάποιο καταφύγιο ή ξενώνα καθώς οι πολιτείες αυτές έχουν φροντίσει να υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ξενώνων για αυτά τα άτομα. [6]

3.3 Υγεία άστεγου πληθυσμού

Τα άτομα που ζουν για αρκετό καιρό στον δρόμο βρίσκονται αντιμέτωπα με αρκετές αρνητικές επιπτώσεις στην σωματική τους υγεία. Η έλλειψη στέγης συχνά συνδέεται άμεσα με τον ανθυγιεινό τρόπο ζωής που επιδεινώνεται από την ελάχιστη ή καθόλου πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη ή σε εγκαταστάσεις προσωπικής υγιεινής. Αποτέλεσμα αυτού είναι η αύξηση των μεταδοτικών και χρόνιων ασθενειών καθώς και των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων. Η μη σταθερή στέγαση, τα καταφύγια και οι διπλοκατοικίες μπορούν να δημιουργήσουν ανθυγιεινά περιβάλλοντα στα οποία οι παθογόνοι μικροοργανισμοί μεταδίδονται εύκολα μέσω της συχνής ανθρώπινης επαφής ή των επικίνδυνων συμπεριφορών εξαιτίας της αστάθειας στον τρόπο ζωής των αστέγων. [7] [69]

Με ποιες, όμως, ασθένειες ο άστεγος πληθυσμός είναι αντιμέτωπος; Τα άτομα που βιώνουν την έλλειψη συχνά υποφέρουν από αρθρίτιδα, γαστρεντερικές ασθένειες, φυματίωση και σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, ιδίως HIV/AIDS. Η εμφάνιση διαβήτη, η παχυσαρκία, η αναιμία, το άσθμα, η υπέρταση, η χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια, η χρόνια ηπατική και νεφρική νόσος είναι ασθένειες που ο άστεγος πληθυσμός δεν μπορεί να αποφύγει. Οι παρασιτικές δερματικές λοιμώξεις και οι δερματολογικές παθήσεις είναι επίσης συχνές μεταξύ των αστέγων. Κίνδυνος για ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη ελλοχεύει στον γυναικείο πληθυσμό των αστέγων καθώς έχουν παρατηρηθεί υψηλά ποσοστά μη χρήσης αντισυλληπτικών και σεξουαλικής συμπεριφοράς υψηλού κινδύνου μεταξύ των αστέγων.

Η ψυχική ασθένεια είναι, επίσης, μία κατάσταση που ταλανίζει τον άστεγο πληθυσμό των Ηνωμένων Πολιτειών. Η σχιζοφρένεια, η διπολική διαταραχή, καθώς και η κατάθλιψη είναι ορισμένες που εμποδίζουν την ζωή των αστέγων.

Η χρήση ναρκωτικών ουσιών και ο αλκοολισμός είναι ένας ακόμη παράγοντας που έρχεται να προστεθεί στην μακρά λίστα προβλημάτων για την συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα.

Ένας ακόμη κίνδυνος για την υγεία τους είναι οι βίαιες επιθέσεις που γίνονται εναντίον τους, με αρκετές περιπτώσεις να καταλήγουν στον θάνατο.

Γενικότερα, η έλλειψη στέγης συνδέεται με κακές επιπτώσεις στην υγεία (π.χ. μικρότερο προσδόκιμο ζωής, υψηλότερη χρήση οξέων νοσοκομειακών υπηρεσιών και υψηλότερη θνησιμότητα και νοσηρότητα). [8]

Υπολογίζεται ότι το 80% των επισκέψεων σε τμήματα επειγόντων περιστατικών που πραγματοποιούνται από άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης αφορούν ασθένειες που μπορούν να προληφθούν και οι οποίες θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν πολύ πιο αποτελεσματικά και αποδοτικά τόσο από άποψη κόστους όσο και από άποψη υγείας. [9] [10]

3.4 Υγειονομική περίθαλψη αστέγων

Τα άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης έχουν χειρότερα αποτελέσματα όσον αφορά την υγεία τους και εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά νοσηρότητας και θνησιμότητας από τον γενικό πληθυσμό. Είναι σημαντικό να έχουν ένα ολοκληρωμένο και ευέλικτο μοντέλο περίθαλψης για την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου τους. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ανάγκες υγείας των αστέγων είναι πολύπλοκες, η αποτελεσματική υγειονομική περίθαλψη απαιτεί συντονισμένη ανταπόκριση από μια διεπιστημονική ομάδα παρόχων υγειονομικής και ψυχικής υγείας. Μέσω ιατρικών, οδοντιατρικών και ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών ο άστεγος θα μπορεί να έχει μια ολοκληρωμένη φροντίδα υγείας.

Οι άστεγοι υφίστανται μεγαλύτερο κοινωνικό αποκλεισμό και μεγαλύτερες ανισότητες στην υγεία συγκριτικά με άλλες ευάλωτες ομάδες. [11] Οι ίδιοι στερούνται βασικά ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα. Η έλλειψη στέγης είναι συνέπεια των αλληλεπιδράσεων ατομικών και διαρθρωτικών παραγόντων και επηρεάζεται από τις αλλαγές στη δομή της οικογένειας, τη μετανάστευση και την αύξηση του κόστους στέγασης. Αυτό οδηγεί σε έλλειψη συναισθηματικής, φυσικής και νομικής ασφάλειας στις Ηνωμένες Πολιτείες. [12] Μελέτη στις ΗΠΑ ανέφερε υψηλούς επιπολασμούς φυματίωσης (0,2%-7,7%), ηπατίτιδας C (3,9%-36,2%) και οροθετικότητας (0,3%-21,1%). [13] Χαρακτηριστικό είναι ότι το 9% των αστέγων πάσχει από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (χλαμύδια, γονόρροια ή ηπατίτιδα C). [14]

Τα άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης έχουν ανάγκες υγείας που δεν έχουν αντιμετωπιστεί. Σε μια δεδομένη νύχτα τον Ιανουάριο του 2010, το 26% των στεγασμένων ατόμων που βιώνουν την έλλειψη στέγης είχαν σοβαρή ψυχική ασθένεια και το 35% είχαν προβλήματα με τη χρήση ουσιών. [70]

Οι άποροι άνθρωποι (με ή χωρίς σπίτι) αντιμετωπίζουν πολλά εμπόδια στην απόκτηση υγειονομικής περίθαλψης. Για τους άστεγους υπάρχουν πρόσθετα εμπόδια. Οι άστεγοι είναι πιο επιρρεπείς σε ορισμένες ασθένειες, δυσκολεύονται περισσότερο να λάβουν υγειονομική περίθαλψη και αντιμετωπίζονται δυσκολότερα από άλλους ανθρώπους, και όλα αυτά επειδή δεν έχουν σπίτι.

Η μελέτη του άστεγου πληθυσμού είναι μία δύσκολη υπόθεση, καθώς πριν προχωρήσουμε στην εξέταση της παροχής υγειονομικής περίθαλψης θα πρέπει να λάβουμε υπόψη εκείνα τα χαρακτηριστικά των αστέγων που επηρεάζουν την παροχή υγειονομικής κάλυψης και θεραπείας αλλά και τον σχεδιασμό υπηρεσιών υγείας. Για αρκετούς αστέγους μία καθημερινή δυσκολία είναι η διατήρηση των προμηθειών τους από φάρμακα καθώς η διαμονή στον δρόμο δυσκολεύει την προσπάθεια αυτή. Για κάποιον που αντιμετωπίζει προβλήματα αλκοολισμού η παραμονή του στον δρόμο και όχι σε κάποιον ξενώνα του προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες στο να πιει. Έναν ακόμη πρόβλημα εντοπίζεται στην χορήγηση ψυχιατρικών φαρμάκων για άστεγους με σχιζοφρένεια, καθώς η χρήση τους προκαλεί υπνηλία με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η εγρήγορση τους απέναντι στους κινδύνους του δρόμου. Πέρα από τα προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας και τις δυσκολίες σε θέματα όπως η στέγαση και η διατήρηση του εισοδήματος, οι άστεγοι συχνά υποφέρουν και από κατάχρηση ναρκωτικών ή αλκοόλ. Οποιοδήποτε πρόγραμμα υγειονομικής περίθαλψης για άστεγους ενήλικες θα πρέπει να αναμένει ότι το 25-40% των ασθενών θα υποφέρουν από σοβαρά προβλήματα κατάχρησης αλκοόλ ή ναρκωτικών. Πολλοί άστεγοι διακρίνονται από δυσπιστία με συνέπεια να είναι απογοητευμένοι από τους παρόχους υπηρεσιών υγείας και ψυχικής υγείας. Ορισμένοι έχουν άσχημες εμπειρίες με φάρμακα, νοσοκομεία, γιατρούς και άλλους επαγγελματίες στον τομέα των ανθρώπινων υπηρεσιών και είναι επιφυλακτικοί ως προς την περαιτέρω εμπλοκή τους.

Στις περισσότερες πολιτείες της Αμερικής έχει εφαρμοστεί το μοντέλο υγειονομικής περίθαλψης για τους αστέγους παρέχοντας μια σειρά από υπηρεσίες για την βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους.

Οι ιατρικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν επείγουσα και πρωτοβάθμια περίθαλψη, θεραπεία οξέων και χρόνιων ασθενειών, ιατρικές εξετάσεις, οικογενειακό προγραμματισμό, έλεγχο και περίθαλψη για διαβήτη, εμβολιασμούς, εμβολιασμούς κατά της γρίπης, ακτινογραφίες, παρακολούθηση της αρτηριακής πίεσης, εκπαίδευση σε θέματα υγείας, συμβουλευτική διατροφής, έλεγχο παιδιών, έλεγχο και εκπαίδευση για HIV καιφυματίωση, υπηρεσίες οπτομετρίας, άσθμα, χρόνια βρογχίτιδα και εμφύσημα και παραπομπές για εξειδικευμένη περίθαλψη. Οι οδοντιατρικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν επείγουσες, πρωτοβάθμιες και προληπτικές οδοντιατρικές υπηρεσίες για παιδιά και ενήλικες, θεραπεία και ακτινογραφίες, αντικατάσταση ελλειπόντων δοντιών, γέφυρες και μερικά δόντια. Ακόμη, οι υπηρεσίες συμπεριφοριστικής υγείας περιλαμβάνουν διαχείριση περιπτώσεων, εντατική εξωνοσοκομειακή θεραπεία κατάχρησης ουσιών, συμβουλευτική ψυχικής υγείας, κατάρτιση στην εργασία, κοινωνική δραστηριότητα, μεταφορά και υπηρεσίες ανάπτυξης παιδιών.

Το μοντέλο αυτό και οι παροχές υπηρεσιών αφορούν την προσπάθεια ενός κοινοτικού κέντρου υγείας (Alabama Regional Medical Services (ARMS) για την βελτίωση της ζωής των αστέγων. [15]

Οι υπηρεσίες Whatley Health (Whatley Health Services) παρέχουν στις κομητείες Tuscaloosa, Hale, Bibb, Sumter, Lamar, Walker και Green της Αλαμπάμα, υγειονομική περίθαλψη σε άστεγα άτομα και παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο μέσω μιας κινητής ιατρικής μονάδας και μιας ελεύθερης κλινικής στην Tuscaloosa, AL. Επιπλέον, Μια κινητή ιατρική μονάδα με ιατρικές και οδοντιατρικές δυνατότητες παρέχει υπηρεσίες σε άστεγους χρήστες σε απομακρυσμένες περιοχές. [16] [17]

Το Circle the City, στην πολιτεία της Αλάσκα, είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός αφιερωμένος στη δημιουργία και παροχή καινοτόμων λύσεων υγειονομικής περίθαλψης που αντιμετωπίζουν με συμπόνια τις ανάγκες των ανδρών, των γυναικών και των παιδιών που βιώνουν την έλλειψη στέγης στην κομητεία Maricopa. Παρέχει, επίσης, 2 ιατρικά κέντρα πενήντα κλινών για ξεκούραση αλλά και 2 κινητές κλινικές για εξέταση. [18] [19]

Η Heartland Health Outreach, Inc. (HHO) ήταν μία πρωτοβουλία υγειονομικής περίθαλψης για τους αστέγους αφιερωμένης στη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας των πιο ευάλωτων πληθυσμών του Σικάγο. Η HHO παρέχει ολοκληρωμένες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της πρωτοβάθμιας, στοματικής και συμπεριφορικής υγειονομικής περίθαλψης, του συντονισμού της περίθαλψης και των υπηρεσιών αγωγής υγείας και πρόληψης μέσω του κύριου κέντρου υγείας της στην κοινότητα Uptown, της δορυφορικής κλινικής της στη δυτική πλευρά του Σικάγο και μέσω υπηρεσιών ιατρικής προσέγγισης σε περισσότερα από 50 καταφύγια διανυκτέρευσης και μεταβατικά καταφύγια και κέντρα φιλοξενίας σε όλο το Σικάγο. [20]

Το Baton Rouge Primary Care Collaborative στην πολιτεία της Λουιζιάνα παρέχει ολοκληρωμένη υγειονομική περίθαλψη σε άστεγους στη μητροπολιτική περιοχή του Baton Rouge. Εκεί λειτουργούν δύο καταφύγια αστέγων, ένα για άνδρες και ένα για γυναίκες και παιδιά. Σερβίρει καθημερινά ζεστά γεύματα, υπάρχει ένα κοινοτικό φαρμακείο που παρέχει δωρεάν φάρμακα, ένα οδοντιατρικό πρόγραμμα και δωρεάν νομικές συμβουλές. [21]

Μία ακόμη ενέργεια που αφορά την υγειονομική περίθαλψη του άστεγου πληθυσμού είναι το Hennepin County Health Care for the Homeless (HCH) στην Κομητεία Χένεπιν (Hennepin County) της Μινεσότα. Η HCH της κομητείας Χένεπιν εργάζεται για τη μείωση των εμποδίων στην πρόσβαση για υγειονομική περίθαλψη, προσφέροντας κρίσιμες υπηρεσίες στον πληθυσμό των αστέγων, τοποθετώντας κλινικές εκεί όπου οι άνθρωποι που βιώνουν την έλλειψη στέγης

πηγαίνουν για καταφύγιο έκτακτης ανάγκης και άλλες υπηρεσίες. Οι υπηρεσίες υγείας και ο συντονισμός της περίθαλψης παρέχονται σε καταφύγια της περιοχής, κέντρα φιλοξενίας και άλλες υπηρεσίες που εξυπηρετούν άστεγους από μια κινητή, διεπιστημονική ομάδα HCH. [22] [23]

Το Coastal Family Health Center, κέντρο υγείας, παρέχει πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη σε όλα τα άτομα στις κομητείες Hancock, Harrison και Jackson. Το Coastal διαθέτει εννέα κλινικές που βρίσκονται στις τρεις κομητείες. Όποιος αντιμετωπίζει πρόβλημα έλλειψης στέγης μπορεί να έχει πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη κατά τις ώρες 8 π.μ. έως 5 μ.μ. Ωστόσο, στην κλινική του Μπιλόξι (Biloxi) προσφέρεται ειδικό ιατρείο για αστέγους από τις 8 π.μ. έως τις 8 μ.μ. τις Τρίτες και η πρόσβαση γίνεται μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας με τον συντονιστή προσέγγισης. [24] [25]

Στην Νεβάδα τα κέντρα υγείας παρέχουν υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης στον άστεγο πληθυσμό και σε όσους κινδυνεύουν να μείνουν άστεγοι στην ευρύτερη περιοχή του Λας Βέγκας. Τα Κέντρα Υγείας της Νεβάδα λειτουργούν κλινικές σε όλη τη Νεβάδα, συμπεριλαμβανομένων των WIC (αμερικανικό ομοσπονδιακό πρόγραμμα βοήθειας της Υπηρεσίας Τροφίμων και Διατροφής του Υπουργείου Γεωργίας των Ηνωμένων Πολιτειών για την υγειονομική περίθαλψη και τη διατροφή εγκύων γυναικών με χαμηλό εισόδημα, θηλαζουσών γυναικών και παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών), της κινητής μαστογραφίας και των κινητών οδοντιατρικών φορητών. [26] [27]

Σε μια άλλη πολιτεία, αυτή του New Jersey το project Hope (Healing People, Transforming Lives) μέσω κινητής υγειονομικής εξόρμησης και παροχής κλινικών πρωτοβάθμιας περίθαλψης συνδράμει και αυτό στην προσπάθεια για μια καλύτερη ζωή σε ανθρώπους που έχουν χάσει το σπίτι τους και μένουν στο δρόμο. [28]

Αξιοσημείωτη είναι η προσπάθεια που γίνεται μέσω του προγράμματος Care for the Homeless στην Νέα Υόρκη για την φροντίδα των αστέγων. Ξεκίνησε το 1985 από το Εθνικό Πρόγραμμα Φροντίδας Υγείας για τους Αστέγους του Ιδρύματος Robert Wood Johnson και του Pew Memorial Trust από όπου και χρηματοδοτήθηκε. Για να μειωθούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι άστεγοι στην πρόσβαση στην περίθαλψη, το Care for the Homeless συντονίζει την υγειονομική περίθαλψη σε 30 χώρους παροχής υπηρεσιών όπου συγκεντρώνονται άστεγοι και χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η δυνατότητά τους να πληρώσουν. Οι χώροι παροχής υπηρεσιών περιλαμβάνουν καταφύγια για ανύπαντρες ενήλικες, οικογενειακά καταφύγια, κουζίνες συσσιτίου, κέντρα φιλοξενίας και ένα πρόγραμμα προσέγγισης στο δρόμο για ψυχικά ασθενείς σε τέσσερις από τις πέντε συνοικίες της Νέας Υόρκης.[29] [30]

Στο Ohio συναντάμε το Care Alliance Health Center (CAHC), ένα μη κερδοσκοπικό κέντρο υγείας επικεντρωμένο στις υγειονομικές ανάγκες των αστέγων. Οι υπηρεσίες του επισκέπτονται καταφύγια, κέντρα φιλοξενίας και κατασκηνώσεις που ζουν οι άστεγοι προκειμένου να δοθεί βοήθεια και να καλυφθούν οι ανάγκες τους. [31]

Στην Oklahoma η Community Health Centers, Inc μέσω του προγράμματος Healing Hands προσφέρει άμεση μεταφορά ενός αστέγου από το καταφύγιο στην κλινική σε περίπτωση εκτάκτου ανάγκης. Πρόκειται για μια δράση που συνδέεται με την στέγαση και την εξειδικευμένη περίθαλψη για ευάλωτες ομάδες. [32]

Η Native American Rehabilitation Association of the Northwest (NARA-NW) στην πολιτεία του Oregon παρέχει ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγείας, ψυχικής υγείας, θεραπείας κατάχρησης ουσιών και κοινωνικές υπηρεσίες σε ιθαγενείς Αμερικανούς και ιθαγενείς της Αλάσκας που είναι άστεγοι ή έχουν χαμηλά εισοδήματα. [33]

Στην πολιτεία της Pennsylvania συναντάμε το Project Home, μιας πρωτοβουλίας που στόχο έχει να ενδυναμώσει ενήλικες, παιδιά και οικογένειες ώστε να σπάσουν τον κύκλο της έλλειψης στέγης και της φτώχειας, να αμβλύνει τα βαθύτερα αίτια της φτώχειας και να δώσει σε όλους μας τη δυνατότητα να αξιοποιήσουμε στο έπακρο τις δυνατότητές μας ως άτομα και ως μέλη της ευρύτερης κοινωνίας. Το Project HOME δραστηριοποιείται μέσω ενός συνεχούς συστήματος φροντίδας που αποτελείται από την προσέγγιση στο δρόμο, μια σειρά υποστηρικτικών κατοικιών και ολοκληρωμένες υπηρεσίες. Αντιμετωπίζει τα βαθύτερα αίτια της έλλειψης στέγης μέσω προγραμμάτων προσιτής στέγασης στη γειτονιά, οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής βελτίωσης, καθώς και μέσω της παροχής πρόσβασης σε ευκαιρίες απασχόλησης, εκπαίδευσης ενηλίκων και νέων και υγειονομικής περίθαλψης. Στοχεύει στην εκπαίδευση σχετικά με την πραγματικότητα της έλλειψης στέγης και της φτώχειας και τη σθεναρή υπεράσπιση εκ μέρους και μαζί με τους άστεγους και τα άτομα με χαμηλό εισόδημα για πιο δίκαιες και ανθρώπινες δημόσιες πολιτικές. [34] [35]

Το πρόγραμμα υγειονομικής περίθαλψης για τους άστεγους του Little River Medical Center παρέχει υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης σε άτομα που είναι άστεγοι στην κομητεία Horry της νότια Καρολίνα. Η υπηρεσία αυτή παρέχεται μέσω ενός μοντέλου ελεύθερου κέντρου υγείας, της προσέγγισης σε καταφύγια της περιοχής, μιας κουζίνας τροφίμων και ενός κινητού ιατρικού φορτηγού. Στις υπηρεσίες παροχής συμπεριλαμβάνεται γιατρός, κοινωνικός λειτουργός, δύο οδοντιατρικά κέντρα και μία κουζίνα τροφίμων. [36]

Στην πολιτεία του Tennessee συναντάμε το πρόγραμμα υγειονομικής περίθαλψης αστέγων του Τμήματος Υγείας της κομητείας Χάμιλτον της Τσατανούγκα. Στις παροχές του για την βελτίωση των συνθηκών υγείας των αστέγων εντοπίζουμε μία σταθερή κλινική, έναν ξενώνα ημέρας, τρόφιμα και ρουχισμό, επαγγελματική κατάρτιση και υποστήριξη για τις οικογένειες. Παρέχεται, ακόμη, άμεση πρωτοβάθμια περίθαλψη, υπηρεσίες κατάχρησης ουσιών και ψυχικής υγείας, διαχείριση υποθέσεων και βοήθεια σε θέματα δικαιωμάτων. Η ύπαρξη κινητής ιατρικής μονάδας παρέχει υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης σε οκτώ καταφύγια της περιοχής: Hastings House, St. Catherine's Shelter, Interfaith Hospitality Network, Chambliss Shelter for Children, Family Emergency Shelter, Chattanooga Room in the Inn, Chattanooga Area Safe Space και Chattanooga Rescue Mission. [37]

Η κλινική 5th Avenue, και αυτή στην πολιτεία του Tennessee, δημιουργήθηκε για να εκπαιδεύσει και να βελτιώσει την υγεία των αστέγων, κυρίως στην περιοχή του Knoxville, εξαλείφοντας τα εμπόδια και αυξάνοντας την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης ανεξάρτητα από την ασφάλιση ή την ικανότητα πληρωμής. [38]

Η νοσοκομειακή περιφέρεια της κομητείας του Ντάλας (dba Parkland Health & Hospital System) προσφέρει ιατρικές υπηρεσίες στους αστέγους χρησιμοποιώντας ένα συνδυασμό σταθερών και κινητών κλινικών. Εκτός από τις ιατρικές υπηρεσίες, το HOMES (Homeless Outreach Medical Services) προσφέρει τις υπηρεσίες ενός ποδίατρου, κοινωνικών λειτουργών, οδοντιάτρων, διαιτολόγων, ψυχολόγων και συμβούλων κατάχρησης ουσιών. Η θεραπεία ναρκωτικών σε κέντρα φιλοξενίας παρέχεται από το Turtle Creek Manor. [39]

Το κέντρο, San Vicente Homeless Clinic, παρέχει συνεχή φροντίδα σε ανθρώπους που `έχασαν το σπίτι τους. Σκοπός του είναι να αντιμετωπίσει το κόστος που συνδέεται με την παροχή υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης υποστηρίζοντας τις εγκαταστάσεις των προτεραιοτήτων της πόλης του El Paso σε σχέση με την υγεία και την έλλειψη στέγης, κυρίως μέσω της οικονομικής ενίσχυσης ομοσπονδιακών, πολιτειακών και ιδιωτικών πόρων που συμβάλλουν στην προώθηση του 10ετούς στρατηγικού σχεδίου της πόλης του El Paso για τον τερματισμό της χρόνιας έλλειψης στέγης. Για τον σκοπό αυτό, το έργο της κλινικής αστέγων παρέχει σε άτομα υπηρεσίες ιατρικής και ψυχικής περίθαλψης και προωθεί την υγειονομική περίθαλψη και τη μακροπρόθεσμη αυτοσυντήρηση. Ένας δεύτερος σκοπός είναι η παροχή κατάλληλου περιβάλλοντος διαβίωσης σε άστεγους με τη διάθεση ιατρικών υπηρεσιών που υποστηρίζουν το συνεχιζόμενο έργο και την αποστολή του Συνασπισμού Αστέγων του El Paso (El Paso Coalition for the Homeless) για την παροχή μιας συνεχούς

φροντίδας με μεγάλη έμφαση στις υπηρεσίες ασφαλείας και την ενδεχόμενη ανεξαρτησία των ατόμων που βρίσκονται άστεγοι. [40]

Στην πολιτεία του Texas το πρόγραμμα Harris Health System-Health Care for the Homeless Program συμβάλλει στην αντιμετώπιση των εμποδίων για άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης, παρέχοντας υγειονομική περίθαλψη με επίκεντρο τον ασθενή, χρησιμοποιώντας ένα μοντέλο παροχής υπηρεσιών που παρέχει κλινικές υγειονομικής περίθαλψης σε ξενώνες αστέγων και άλλους χώρους όπου συγκεντρώνονται οι άστεγοι για την κάλυψη βασικών αναγκών επιβίωσης, όπως τροφή, ένδυση, στέγη και απασχόληση. Το HCHP (Health Care for the Homeless Program) παρέχει, ακόμη, υγειονομική περίθαλψη, συμβουλευτική ψυχικής υγείας, εξέταση από ψυχίατρο, οδοντιατρικές υπηρεσίες, φαρμακευτικά προϊόντα, πληροφορίες και παραπομπές σε κοινωνικές υπηρεσίες και βοήθεια για την παροχή δικαιωμάτων σε καταφύγια αστέγων και κέντρα ημέρας. Μια κινητή μονάδα υγείας με βαν και μια κινητή μονάδα οδοντιατρικής κάλυψης με βαν παρέχουν πρόσθετες υπηρεσίες μέσω ενός μοντέλου παροχής υπηρεσιών στο δρόμο. Σημαντικό σε αυτή την προσπάθεια είναι το γεγονός ότι το Harris Health System και το HCHP χρησιμοποιούν ένα ολοκληρωμένο σύστημα ηλεκτρονικού ιατρικού φακέλου, το οποίο επιτρέπει στους εξωτερικούς ιατρικούς παρόχους και τα μέλη της ομάδας να έχουν άμεση πρόσβαση σε σημειώσεις προόδου, αποτελέσματα εξετάσεων, παραπομπές και μηνύματα. [41]

Σε μια ακόμη πολιτεία αυτή της Virginia, Η Daily Planet Health Services (DPHS), που ιδρύθηκε το 1969, παρέχει ένα πλήρες φάσμα υπηρεσιών που σχετίζονται με την υγεία σε άτομα και οικογένειες που βιώνουν ή κινδυνεύουν να μείνουν άστεγοι στην ευρύτερη περιοχή του Ρίτςμοντ. Η DPHS παρέχει περίθαλψη σε εννέα σημεία της περιοχής. Επίσης, η DPHS λειτουργεί επίσης ένα πρόγραμμα ιατρικής ανάπαυλας, το οποίο συστεγάζεται με το Κέντρο Υγείας Southside, και ένα πρόγραμμα μεταβατικής στέγασης Safe Haven που εξυπηρετεί άστεγους ενήλικες που αντιμετωπίζουν ψυχικές ασθένειες, διαταραχές χρήσης ουσιών ή/και AIDS/HIV. Το DPHS παρέχει ολοκληρωμένη πρωτοβάθμια περίθαλψη, φροντίδα στοματικής υγείας, υπηρεσίες ψυχικής υγείας, υπηρεσίες φαρμακείου, θεραπεία εθισμού στο ιατρείο συμπεριλαμβανομένης της θεραπείας με φαρμακευτική αγωγή για τη διαταραχή χρήσης οπιοειδών, ειδική περίθαλψη (π.χ. πρόγραμμα Ryan White) και υποστηρικτικές υπηρεσίες, ανεξάρτητα από την ικανότητα πληρωμής του ατόμου. [42]

Στην Washington το δίκτυο υγειονομικής περίθαλψης για τους αστέγους (HCHN) δίνει την ευκαιρία σε άτομα που είναι άστεγοι να μπορούν να έχουν περίθαλψη σε καταφύγια και άλλα προγράμματα για αστέγους, κοινοτικά κέντρα υγείας και κλινικές δημόσιας υγείας. Οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν παροχή βοήθειας (προσέγγιση) στο δρόμο, πρωτοβάθμια περίθαλψη, οδοντιατρική

περίθαλψη, νοσηλευτική φροντίδα, υπηρεσίες ψυχικής υγείας και κατάχρησης ουσιών, σύνδεση με στέγαση, βοήθεια σε θέματα επιλεξιμότητας, ένα πρόγραμμα ιατρικής ανάπαυλας 34 κλινών και παραπομπές. Το HCHN παρέχει, επίσης, τεχνικές συμβουλές και κατάρτιση για το προσωπικό των ξενώνων σε θέματα υγείας και ασφάλειας. Οι υπηρεσίες για τους άστεγους είναι επίσης διαθέσιμες σε περισσότερες από 10 τοποθεσίες κλινικών δημόσιας υγείας. [43]

Η Yakima Neighborhood Health Services (YNHS) της πολιτείας Washington δημιούργησε ένα δίκτυο αστέγων της κομητείας για την αντιμετώπιση των αναγκών των ατόμων που βιώνουν την έλλειψη στέγης. Οι παροχές αφορούν ολοκληρωμένο ιατρικό και οδοντιατρικό έλεγχο, τεστ οράσεως και βοήθεια σε βασικές ανάγκες σε εννέα τοποθεσίες, σε αστικές και αγροτικές περιοχές στην κοιλάδα Yakima (κεντρική πολιτεία της Ουάσινγκτον). Επιπλέον, παροχή μόνιμης υποστηρικτικής στέγασης και ιατρικής φροντίδας για άστεγα άτομα και οικογένειες. Ομάδα επαγγελματιών σε θέματα υγείας (νοσηλεύτης, ιατρός, ειδικός για θέματα στέγασης) παρέχει στοχευμένες υπηρεσίες στους ξενώνες, στους δρόμους και στους υπαίθριους καταυλισμούς. [44]

Η Valley Health Systems (VHS) στην Δυτική Βιρτζίνια συντονίζει ένα κρατικό πρόγραμμα υγειονομικής περίθαλψης για τους αστέγους, το οποίο διαχειρίζεται μέσω πέντε οργανισμών που βρίσκονται στις πόλεις Huntington, Charleston, Wheeling, Beckley και Morgantown. Η VHS, σε συνεργασία με τον συνασπισμό Cabell-Huntington για τους άστεγους, παρέχει υπηρεσίες μέσω ενός ομαδικού μοντέλου - από το Harmony House και διοικητική εποπτεία μέσω υπεργολαβιών με τέσσερις άλλες οργανώσεις. [45]

3.5 Στρατηγικές παρέμβασης

Στις Ηνωμένες Πολιτείες η αντιμετώπιση της κρίσης των αστέγων στηρίχτηκε σε μεγάλο βαθμό στην προσέγγιση του Housing First. Η προσέγγιση αυτή δίνει προτεραιότητα στην παροχή στέγασης σε άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης πριν από την αντιμετώπιση άλλων αναγκών, όπως η κατάχρηση ουσιών ή η ψυχική υγεία. Η προσέγγιση αυτή έχει επιτύχει στη μείωση της χρόνιας έλλειψης στέγης και έχει υιοθετηθεί από πολλές πόλεις και πολιτείες στις ΗΠΑ. [46]

Στην συνέχεια η υποστηρικτική στέγαση (Supportive Housing) παρέχει μόνιμη, οικονομικά προσιτή στέγαση και υποστηρικτικές υπηρεσίες σε άτομα που βιώνουν χρόνια έλλειψη στέγης, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες και ψυχικές παθήσεις. Η προσέγγιση αυτή έχει αποδειχθεί αποτελεσματική στη μείωση της έλλειψης στέγης και στη βελτίωση των αποτελεσμάτων της υγείας. [47]

Επίσης, η ταχεία επανένταξη (Rapid Rehousing) είναι μία στρατηγική παρέμβασης που παρέχει προσωρινή βοήθεια για την ενοικίαση και υποστηρικτικές υπηρεσίες σε άτομα και οικογένειες που βιώνουν την έλλειψη στέγης. Η προσέγγιση αυτή επικεντρώνεται στο να βοηθήσει τα άτομα να εξέλθουν γρήγορα από την έλλειψη στέγης και να επιστρέψουν σε σταθερή στέγαση. [48]

Η στρατηγική της προσφοράς και δέσμευσης (Outreach and Engagement) περιλαμβάνει την επαφή με άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης στην κοινότητα, την παροχή πόρων και υπηρεσιών υποστήριξης και τη σύνδεσή τους με στέγαση και άλλους πόρους. [49]

Μία ακόμη στρατηγική, αυτή της πρόληψης (Prevention) επικεντρώνονται στην αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της έλλειψης στέγης, όπως η φτώχεια και η έλλειψη οικονομικά προσιτής στέγασης. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την αύξηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή στέγαση, την παροχή οικονομικής βοήθειας για την αποτροπή εξώσεων και την υποστήριξη ατόμων που κινδυνεύουν να μείνουν άστεγα με ευκαιρίες απασχόλησης και εκπαίδευσης. [50]

Τέλος, έχουμε την στρατηγική που αφορά την συνεργασία και τον συντονισμό (Collaboration and Coordination). Η έλλειψη στέγης είναι ένα πολύπλοκο ζήτημα που απαιτεί συνεργασία και συντονισμό μεταξύ διαφορετικών τομέων, συμπεριλαμβανομένων της στέγασης, της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών. Οι κυβερνήσεις, οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και οι ενδιαφερόμενοι φορείς της κοινότητας πρέπει να συνεργάζονται για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης. [51]

Τον Μάρτιο του 2021 υπογράφηκε από τον πρόεδρο Biden το αμερικανικό σχέδιο διάσωσης (American Rescue Plan) με την χορήγηση ύψους 10 δισεκατομμυρίων δολαρίων για τον τερματισμό της έλλειψης στέγης μέσω του προγράμματος έκτακτης στέγασης του Υπουργείου Στέγασης και Αστικής Ανάπτυξης (HUD), το πρόγραμμα Emergency Housing Voucher (EHV) και των προγραμμάτων HOME Investment Partnerships (HOME-ARP). Σκοπός της κίνησης αυτής ήταν να μειωθεί σημαντικά η έλλειψη στέγης σε ορισμένες κοινότητες και να τερματιστεί σε άλλες, ενώ ταυτόχρονα να ενισχυθεί το σύστημα επανένταξης και να επεκταθεί η προσφορά για προσιτές κατοικίες, ιδίως για τους ενοικιαστές με το χαμηλότερο εισόδημα. Για την υλοποίηση του σχεδίου προωθήθηκαν δέκα στρατηγικές που αφορούσαν την καταπολέμηση της έλλειψης στέγης. [52]

Η πρώτη παρέμβαση προέβλεπε ότι πρέπει να τεθούν συγκεκριμένοι στόχοι για την κοινότητα (Set Community-Specific Goals) μέσω της πρωτοβουλίας House America όπου η κάθε πολιτεία και τοπικοί φορείς θα συνεργαστούν με την HUB και USICH (United States Interagency Council on Homelessness) προκειμένου να αξιοποιήσουν τους πόρους του αμερικανικού σχεδίου για να

στεγάσουν συλλογικά τα νοικοκυριά που βιώνουν την έλλειψη στέγης μέσω της προσέγγισης Housing First και να προσθέσουν νέες μονάδες οικονομικά προσιτών κατοικιών στον αγωγό ανάπτυξης έως τις 31 Δεκεμβρίου 2022. Ακολούθως, η συνεργασία και η καλλιέργεια πολιτικής βούλησης (Cultivate Political Will and Partnerships) ήταν μία ακόμη στρατηγική από πλευράς κράτους που τόνιζε ότι για να συμμετάσχουν στην πρωτοβουλία House America, οι δήμαρχοι, οι ηγέτες των πόλεων και των κομητειών πρέπει να εκδώσουν μια δημόσια ανακοίνωση που να θέτουν τους στόχους τους για την επαναστέγαση και τη δημιουργία κατοικιών, να δημιουργήσουν μία ομάδα συνεργασίας και να διαχειριστούν την επίτευξη των στόχων τους. Η επανένταξη των ατόμων που βιώνουν την έλλειψη στέγης απαιτεί επέκταση τόσο της προσφοράς οικονομικά προσιτής στέγασης όσο και της πρόσβασης στο υπάρχον στεγαστικό απόθεμα, ιδίως για τους ενοικιαστές με το χαμηλότερο εισόδημα που μπορεί να έχουν κακή πιστοληπτική ικανότητα και ιστορικό ενοικίασης. Σκοπός της συγκεκριμένης στρατηγικής είναι οι τοπικοί ηγέτες να ρυθμίσουν πρωτίστως την οικονομικά προσιτή στέγαση, οι πολιτειακοί ηγέτες να μπορούν να δημιουργήσουν κρατικές βάσεις για την οικονομικά προσιτή στέγαση που συμπληρώνουν και υποστηρίζουν τους τοπικούς στόχους. Οι κρατικοί και τοπικοί αξιωματούχοι και τα εκλεγμένα όργανα να χρηματοδοτήσουν τη δημιουργία και τη διατήρηση οικονομικά προσιτών κατοικιών, να περάσουν πολιτικές που μειώνουν το χρόνο και τα χρήματα που απαιτούνται για την ανάπτυξή τους, να ευθυγραμμίσουν το χρονοδιάγραμμα και την πρόσβαση σε πόρους και να παρέχουν λογοδοσία για τα σχέδια προσιτής στέγασης. Για να καταστήσουν τη στέγαση πιο προσιτή, οι τοπικοί ηγέτες μπορούν να εφαρμόσουν προγράμματα που υποστηρίζουν τους ενοικιαστές με το χαμηλότερο εισόδημα, συμπεριλαμβανομένων των κινήτρων για τους ιδιοκτήτες και των κονδυλίων για τον μετριασμό των ιδιοκτητών. Μία ακόμη στρατηγική του εγχειρήματος διαπραγματεύεται την εξασφάλιση φυλετικής ισότητας σε όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων (Ensure Racial Equity in All Decision-Making) προκειμένου να υπάρχει φυλετική ισότητα στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και να κατανοήση των ανισοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να συλλέγουν και να εξετάζουν ποσοτικά δεδομένα χρησιμοποιώντας, για παράδειγμα, ένα σύστημα πληροφοριών διαχείρισης αστέγων αλλά και ποιοτικά δεδομένα για την κατανόηση φυλετικών ανισοτήτων, ιδιαίτερα από άτομα που έχουν βιώσει την έλλειψη στέγης. Μία στρατηγική που υπήρχε στο σχέδιο για την καταπολέμηση της αστεγίας αφορά την μείωση διοικητικών και ρυθμιστικών εμποδίων (Reduce Administrative and Regulatory Barriers). Οι περίπλοκες διαδικασίες αδειοδότησης και οι τοπικοί νόμοι περί ζωνών μπορούν να αυξήσουν το χρόνο και τα χρήματα που απαιτούνται για την ανάπτυξη οικονομικά προσιτών κατοικιών. Η μείωση των ρυθμιστικών εμποδίων είναι ιδιαίτερα σημαντική σε περιοχές όπου το κόστος της στέγασης συνδέεται σημαντικά με το κόστος της κατασκευής κατοικιών. Η μείωση του κόστους κατασκευής μπορεί επίσης να διευκολύνει την

προσέλκυση ιδιοκτητών, επειδή αυξάνει την αξία των επιδοτήσεων ενοικίου. Οι παρεκκλίσεις της HUD στο πλαίσιο του νόμου CARES μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να προσφέρουν ευελιξία ώστε να προωθηθεί η ταχύτερη και αποτελεσματικότερη ανάπτυξη. Για τον εξορθολογισμό της διαδικασίας αδειοδότησης, οι τοπικοί ηγέτες μπορούν να αναλύσουν τις διαδικασίες οικοδομικού σχεδιασμού και να υιοθετήσουν συγκεκριμένα κίνητρα, απαλλαγές και μειώσεις τελών ειδικά για έργα προσιτής στέγασης. Εκτός από τη μείωση των εμποδίων στην ανάπτυξη κατοικιών, πρέπει να μειωθούν και τα εμπόδια στην ίδια τη στέγαση. Οι τοπικοί ηγέτες πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι οικονομικά προσιτές μονάδες είναι διαθέσιμες χωρίς απαιτήσεις όπως η νηφαλιότητα. Μία εξίσου στρατηγική για την εξάλειψη του φαινομένου της αστεγίας είναι η πρόταση για μείωση των περιόδων αναμονής για τοποθέτηση σε κατοικίες (Reduce Waiting Periods for Housing Placements). Στόχος είναι να εξασφαλιστεί στέγαση για άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης όσο το δυνατόν ταχύτερα. Η γραφειοκρατία μπορεί να λειτουργήσει ως εμπόδιο, επιβραδύνοντας τη διαδικασία και μερικές φορές διακόπτοντας τις συνδέσεις πριν στεγαστούν οι άνθρωποι. Ο χρόνος αναμονής των ανθρώπων για στέγαση μπορεί να μειωθεί μέσω συνδρομής της HUD στο πλαίσιο του ARP (American Rescue Plan) και του νόμου CARES μέσω τοπικών πολιτικών που βελτιώνουν την πρόσβαση στη στέγαση και την υποστήριξη, αλλά και του συντονισμού των υπηρεσιών για τη μείωση του πλεονασμού και τη διατήρηση της σύνδεσης των ατόμων με τα συστήματα υποστήριξης. Η εγγύηση παροχής στέγης (Guarantee Paths to Housing From Unsheltered Homelessness) αποτελεί μία ακόμη στρατηγική του σχεδίου της Αμερικανικής Κυβέρνησης. Στόχος είναι η γρήγορη στέγαση ανθρώπων που για μεγάλο διάστημα δεν είχαν μία μόνιμη στέγη για να μείνουν. Η πρόσληψη εργασίας, η υποστήριξη και η μίσθωση ακινήτου (Recruit, Support, and Retain Landlords) είναι μία στρατηγική που αποσκοπεί στη συνεργασία με ιδιώτες ιδιοκτήτες και διαχειριστές ακινήτων για γρήγορη τοποθέτηση ανθρώπων που έχουν ανάγκη άμεσης στέγασης. Αξιοποίηση των υπηρεσιών υποστήριξης (Leverage Support Services). Η στρατηγική αυτή προτείνει ότι οι στεγαστικοί πόροι του ARP θα πρέπει να συνδυάζονται με δολάρια υπηρεσιών, όταν χρειάζεται, προκειμένου να βοηθήσουν στην παροχή σταθερότητας τα άτομα που βγαίνουν από την έλλειψη στέγης. Θεωρεί ότι ένας συνδυασμός δημόσιων και φιλανθρωπικών πηγών μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την πληρωμή των υποστηρικτικών υπηρεσιών που απαιτούνται για την πρόσβαση και τη διατήρηση της στέγασης. Οι φορείς κοινωνικών υπηρεσιών και οι πάροχοι υπηρεσιών για τους αστεγούς μπορούν να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν ένα συντονισμένο σύστημα το οποίο εξασφαλίζει την πρόσβαση στις αναγκαίες υποστηρικτικές δομές για άτομα με προβλήματα στην εύρεση στέγης. Καινοτόμες στρατηγικές (Support Innovation in Development) θα πρέπει να περιέχουν μετρήσιμα αποτελέσματα που υποστηρίζουν τη φιλόδοξη και δίκαιη δημιουργία μονάδων καθώς και στόχους διατήρησης που

συνδέονται με ένα τοπικό σχέδιο για τους άστεγους και τη στέγαση. Για να είναι επιτυχείς όμως οι καινοτομίες, θα πρέπει να έχουν άμεση συμμετοχή από τους ανθρώπους ή τα διοικητικά όργανα που έχουν εξουσία λήψης αποφάσεων και να έχουν υποστήριξη από τις τοπικές κυβερνήσεις, τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, την κοινότητα και τα άτομα με ζωντανή εμπειρία. Τελευταία στρατηγική του σχεδίου της κυβέρνησης για την επίλυση του προβλήματος της αστεγίας είναι ο συντονισμός ομοσπονδιακών, κρατικών και τοπικών πόρων στέγασης (Coordinate Federal, State, and Local Housing Resources). Θα πρέπει να προχωρήσουμε στην ημιουργία τοπικών σχεδίων για τους άστεγους και τη στέγαση με στόχους δημιουργίας μονάδων που συνδέονται με τη χρηματοδότηση και τα προγράμματα που διαχειρίζονται από τα κρατικά HFAs (State housing finance agencies). Να υπάρξει συντονισμός της χρηματοδότησης από Continuums of Care, HOME-ARP, Community Development Block Grants (CDBG) και φορολογικές πιστώσεις στέγασης χαμηλού εισοδήματος (LIHTC). Χρήση του προγράμματος HOME-ARP για την παροχή βοήθειας στην ενοικίαση, την ανάπτυξη προσιτών ενοικιαζομένων κατοικιών και την απόκτηση και ανάπτυξη ακινήτων. [52]

3.6 Προγράμματα

Για να μπορέσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες να παρέχουν την απαραίτητη υγειονομική κάλυψη στον άστεγο πληθυσμό κατέφυγαν σε μία σειρά από προγράμματα παροχής υπηρεσιών.

Το Εθνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Πολιτειών για την υγειονομική περίθαλψη των αστέγων προχώρησε σε ένα κρατικό πρόγραμμα που αφορούσε την πρόσβαση αυτού του πληθυσμού σε υπηρεσίες υγείας και υποστήριξης. Εισάγαγε το πρόγραμμα Medicaid, ένα ομοσπονδιακό και πολιτειακό πρόγραμμα που συμβάλλει στην κάλυψη των ιατρικών δαπανών για ορισμένα άτομα με περιορισμένο εισόδημα και πόρους.

Το πρόγραμμα υγειονομικής περίθαλψης των αστέγων της Βοστώνης, το 1986 (BHCHP) , ήταν το πρώτο πρόγραμμα υγειονομικής περίθαλψης αστέγων που έστειλε γιατρούς και νοσηλευτές απευθείας στους δρόμους, όχι μόνο μέσω ενός φορτηγού που έφερνε τρόφιμα, ρούχα και κουβέρτες σε όσους είχαν ανάγκη, αλλά και μέσω ημερήσιων περιπάτων στο κέντρο της πόλης. Διεπιστημονικές ομάδες πρόσφεραν ιατρικές υπηρεσίες, υπηρεσίες ψυχικής υγείας και εξαρτήσεων. [53] [54]

Η ιατρική του δρόμου είναι μία ακόμη προσπάθεια για βοήθεια στα άτομα που βρίσκουν εμπόδια στην πρόσβαση για υγειονομική περίθαλψη λόγω της έλλειψης στέγης. Για τα ίδια τα άτομα οι

δυσκολίες για μετάβαση σε ένα νοσοκομείο είναι αδύνατη διότι η έλλειψη πόρων δεν τους επιτρέπει μια αξιοπρεπή μετάβαση, ενώ παράλληλα τους είναι αδύνατο να γνωρίζουν πότε είναι προγραμματισμένο το ραντεβού τους για επίσκεψη. Η εγκατάλειψη προσωπικών αντικειμένων αλλά και του χώρου ύπνου τους, προκαλεί στα άτομα που μένουν στο δρόμο σοβαρές σωματικές και ψυχικές διαταραχές με συνέπεια τα ίδια να μην καταφεύγουν στις υπηρεσίες υγείας, όπως τα νοσοκομεία και τα κέντρα υγείας. Εκτός αυτού, η δυσπιστία των ατόμων αυτών απέναντι στις αρχές, στους θεσμούς και τις παρόχους φροντίδας αποτελεί εμπόδιο για την πρόσβαση τους στο σύστημα υγείας και περίθαλψης. Σε αυτή την προσπάθεια για επίλυση αυτών των προβλημάτων η ιατρική του δρόμου προσπαθεί να πάει η ίδια σε αυτούς τους ανθρώπους μέσα από επισκέψεις στους χώρους που βρίσκονται όπως σοκάκια, κάτω από γέφυρες και αστικούς καταυλισμούς. Σκοπός αυτού του εγχειρήματος είναι τα άτομα αυτά να ανακουφιστούν μέσα από την φροντίδα που θα τους δοθεί στον ίδιο τον χώρο τους. Κύριο σλόγκαν αυτού του έργου είναι “ να πάμε εμείς σε αυτούς τους ανθρώπους”. Η λειτουργία της ιατρικής του δρόμου στηρίζεται στο γεγονός ότι επαγγελματίες του χώρου πηγαίνουν με τις προμήθειες τους και τον απαραίτητο εξοπλισμό, κινούμενοι με τα πόδια, οι ίδιοι στους χώρους των ανθρώπων που βρίσκονται στο δρόμο. Θα πρέπει να σταθούμε στο γεγονός ότι μέσω της ιατρικής του δρόμου έγιναν αντιληπτές οι ανάγκες που αντιμετωπίζουν οι άστεγοι ως ασθενείς, καθώς μέχρι πριν οι ανάγκες αυτές δεν ήταν κατανοητές από τους παρόχους φροντίδας. Δημιουργήθηκε ένα σακίδιο για τις επισκέψεις στους χώρους αυτών των ανθρώπων που περιελάμβανε παυσίπονα, φάρμακα για την αντιμετώπιση των δερματικών λοιμώξεων, πιεσόμετρο, ναλοξόνη, έμπλαστρο φαιτανύλης, καθαρές βελόνες καθώς και προϊόντα γυναικείας υγιεινής. Η ομάδα αυτή αποτελείται από 4 έως 5 άτομα, κυρίως γιατρούς και νοσηλευτές αλλά και έναν οδηγό-πλοηγό. Η φροντίδα με βάση το τραύμα κατά την οποία σταματήσαμε να επικεντρωνόμαστε στο τι είναι λάθος με ένα άτομα και να κοιτάμε το βασικό ζήτημα που είναι το τι έφερε αυτό το άτομο στο δρόμο, καθώς και η υποστήριξη από ομότιμους, οι οποίοι έχουν τα κατάλληλα εφόδια να συνδέσουν τους ανθρώπους που παρέχουν βοήθεια με εκείνους που την χρειάζονται βοήθησαν το έργο της ιατρικής του δρόμου να πετύχει και να συνεχίζεται μέχρι και σήμερα ως ένα επιτυχημένο πρόγραμμα παροχής ιατρικής βοήθειας σε άτομα που βρίσκονται στο δρόμο. [55]

Εν συνεχεία, η παροχή κινητής υγειονομικής περίθαλψης είναι ένα ακόμη πρόγραμμα/δράση από το National Health Care for the Homeless Council. Μέσω των κινητών μονάδων δόθηκε η δυνατότητα στα κέντρα υγείας να συναντούν τα άτομα εκεί που βρίσκονται και να οικοδομήσουν κοινοτικές συνεργασίες για την παροχή υπηρεσιών υγείας σε τοπικές εγκαταστάσεις. Πιο συγκεκριμένα, το 2020 το 47% των κέντρων υγείας για τους αστέγους λειτουργούσαν κινητή

ιατρική μονάδα. Σε αυτό το εγχείρημα βοήθησε η χρηματοδότηση από πλευράς κράτους σε συνεργασία με το Εθνικό Συμβούλιο για την υγειονομική περίθαλψη των αστέγων που προσέφερε την τεχνογνωσία. Για την επίτευξη αυτού του στόχου και την υλοποίηση του προγράμματος δημιουργήθηκε μία διεπιστημονική ομάδα από γιατρούς, επισκέπτες υγείας αλλά και οδηγούς, η οποία μετακινούταν σε διάφορες τοποθεσίες όπως καταυλισμούς, καταφύγια, χώρους σίτισης, κοινοτικά κέντρα και κεντρικές λεωφόρους. [56]

Μια ακόμη δράση αφορά την πρωτοβουλία Housing First. Πρόκειται για μια προσέγγιση που αφορά την εξυπηρέτηση των ατόμων που βιώνουν την έλλειψη στέγης, η οποία αναγνωρίζει ότι ένας άστεγος πρέπει πρώτα να έχει πρόσβαση σε ένα αξιοπρεπές, ασφαλές μέρος για να ζήσει, το οποίο δεν περιορίζει τη διάρκεια παραμονής του (μόνιμη κατοικία), πριν σταθεροποιηθεί, βελτιώσει την υγεία, μειώσει τις επιβλαβείς συμπεριφορές ή αυξήσει το εισόδημα του. Σύμφωνα με την προσέγγιση του Housing First, οποιοσδήποτε βιώνει την έλλειψη στέγης θα πρέπει να συνδέεται με μια μόνιμη κατοικία ως όσο το δυνατόν γρηγορότερα, και τα προγράμματα θα πρέπει να αφαιρούν τα εμπόδια για την πρόσβαση στη στέγαση, όπως οι απαιτήσεις για νηφαλιότητα ή η απουσία ποινικού ιστορικού. Το πρόγραμμα αυτό βασίζεται στην "ιεράρχηση των αναγκών": οι άνθρωποι πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βασικές ανάγκες, όπως ένα ασφαλές μέρος για να ζήσουν και φαγητό για να φάνε πριν μπορέσουν να επιτύχουν ποιότητα ζωής ή να επιδιώξουν προσωπικούς στόχους. [57]

Μείζον πρόβλημα για τον άστεγο πληθυσμό των Ηνωμένων Πολιτειών υπήρξε και η εμφάνιση της επιδημίας AIDS/HIV την δεκαετία του 1980 σε πόλεις όπως η Βοστώνη και η Φιλαδέλφεια. Απάντηση για την αντιμετώπιση της επιδημίας ήταν η δημιουργία το 1990 ενός προγράμματος (HOPWA) για στεγαστικές ευκαιρίες σε άτομα με AIDS/HIV. Σκοπός του προγράμματος είναι η αντιμετώπιση των στεγαστικών αναγκών των ατόμων με χαμηλό εισόδημα που ζουν με HIV/AIDS και των οικογενειών τους. [58]

Για την καταπολέμηση της αστεγίας συνέβαλαν αρκετοί φορείς μέσω της πραγματοποίησης προγραμμάτων. Ένα από αυτά ήταν και το HUD-VASH VOUCHERS, ένα πρόγραμμα ενίσχυσης για ενοικίαση σε αμερικανούς βετεράνους που έμεναν στο δρόμο. Η δράση του αφορά την παροχή οικονομικής βοήθειας μέσω κουπονιών προκειμένου να έχουν μια προσωρινή στέγη. [59]

Επίσης, το πρόγραμμα HCVA (Health Care for Homeless Veterans) είναι μία ακόμη προσπάθεια στήριξης προς του αμερικανούς βετεράνους που στερούνται στέγασης, ορισμένων που ζουν προσωρινά σε διάφορες δομές αλλά και όσων κινδυνεύουν να μείνουν άμεσα στον δρόμο, και αφορά την υγειονομική τους περίθαλψη, θεραπεία και αποκατάσταση βλαβών. [60] [61]

Ακολούθως, το DCHV (Domiciliary Care for Homeless Veterans Program) είναι ένα πρόγραμμα του VA (Veterans Affairs) κατ' οίκον υγειονομικής περίθαλψης σε Βετεράνους που ζουν με σοβαρές ιατρικές παθήσεις, ψυχοκοινωνικά ελλείμματα, ψυχικές ασθένειες και εθισμό. Το πρόγραμμα έχει εξελιχθεί από ένα "Σπίτι Στρατιώτη" σε ένα ενεργό κλινικό πρόγραμμα αποκατάστασης και θεραπείας για άνδρες και γυναίκες Βετεράνους και τα προγράμματα του DCHV είναι πλέον ενσωματωμένα με τα προγράμματα αποκατάστασης και θεραπείας σε κατοικίες ψυχικής υγείας (MH RRTPs). [61]

Υπάρχει, ακόμη, το πρόγραμμα CWT/TR (Compensated Work Therapy) που παρέχει στους Βετεράνους ευκαιρίες απασχόλησης και διαχειριζόμενη στέγαση για Βετεράνους που έχουν διαγνωστεί με ψυχικά, σωματικά ή εθιστικά προβλήματα. [62]

3.7 Ιατρική του δρόμου (Street Medicine)

Η ιατρική του δρόμου διευκολύνει και ενισχύει την άμεση παροχή υγειονομικής περίθαλψης στους αστέγους εκεί όπου ζουν. Θεμελιώδης αρχή του Street Medicine είναι η παροχή βοήθειας στους ανθρώπους που βιώνουν την έλλειψη στέγης ακριβώς εκεί που βρίσκονται και με τους δικούς τους όρους, ώστε να μειωθούν ή να εξαιρεθούν στο μέγιστο βαθμό τα εμπόδια στην πρόσβαση και την παρακολούθηση της περίθαλψης. Η επίσκεψη στο μέρος το οποίο ζουν, (σοκάκια, κάτω από γέφυρες ή μέσα σε αστικούς καταυλισμούς) είναι μια αναγκαία στρατηγική για τη διευκόλυνση της οικοδόμησης εμπιστοσύνης με αυτόν τον κοινωνικά περιθωριοποιημένο και ιδιαίτερα ευάλωτο πληθυσμό. Με αυτόν τον τρόπο, η ιατρική του δρόμου είναι το πρώτο ουσιαστικό βήμα για την επίτευξη υψηλότερων επιπέδων ιατρικής, ψυχικής υγείας και κοινωνικής φροντίδας μέσω της συντονισμένης και συνεργατικής διαχείρισης της φροντίδας. Η διαβίωση στο δρόμο δεν αποτελεί αποδεκτό λόγο αποκλεισμού από την υγειονομική περίθαλψη. Βαθύτερος σκοπός αυτού του κινήματος και των ανθρώπων που είναι στην πρώτη γραμμή αποτελεί η ανακούφιση αυτών των ανθρώπων από τα προβλήματα και τις κακουχίες που αντιμετωπίζουν καθημερινώς. Εκείνο που θα πρέπει να τονίσουμε και να γίνει ξεκάθαρο είναι πως η ιατρική του δρόμου δεν αποτελεί από μόνη της επαρκή πρωτοβάθμια περίθαλψη, αλλά είναι καλύτερο να θεωρείται ως μια μορφή ενδιάμεσης "κατ' οίκον περίθαλψης". [63]

Οι "άνθρωποι του δρόμου" στις Ηνωμένες Πολιτείες πεθαίνουν κατά μέσο όρο σχεδόν τρεις δεκαετίες νωρίτερα από τους συνομηλικούς τους που στεγάζονται, συνήθως λόγω χρόνιων ιατρικών παθήσεων που μπορούν να προληφθούν και να θεραπευτούν. Εν τω μεταξύ, το κόστος

χρήσης της υγειονομικής περίθαλψής τους είναι πενταπλάσιο του εθνικού μέσου όρου, κυρίως ως αποτέλεσμα της υπερβολικής εξάρτησης από τα επείγοντα περιστατικά για ιατρική περίθαλψη ρουτίνας και των αυξημένων ποσοστών νοσηλείας για ασθένειες που παρουσιάζονται σε προχωρημένο στάδιο. Οι παρατηρήσεις αυτές παρέχουν ενδείξεις ότι τα κυρίαρχα μοντέλα παροχής υγειονομικής περίθαλψης αποτυγχάνουν να καλύψουν τις πολύπλοκες ανάγκες αυτού του ευάλωτου πληθυσμού με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο. [63]

Σύμφωνα με τον James Withers, ιδρυτή του street medicine, αυτό που πρέπει να κάνει κάποιος δουλεύοντας ή προσφέροντας στον άστεγο πληθυσμό είναι να πάει ο ίδιος σε αυτούς εκεί που βρίσκονται (go to the people). Αυτή η φράση “go to the people” είναι και η θεμελιώδης φιλοσοφία γύρω από την ιατρική του δρόμου. Για το λόγο αυτό μεταφερόμαστε από τους τέσσερις τοίχους μιας κλινικής στο δρόμο, δίπλα στους ανθρώπους που βρίσκονται εκεί καθημερινά χωρίς μια στέγη. Προμήθειες με σακίδια και φάρμακα είναι από τα βασικά εργαλεία που έχει κάθε ειδικός στο σακίδιο του. Η ιατρική του δρόμου απαιτεί την αναγνώριση του τραύματος που μπορεί να έχουν βιώσει τα άτομα στα ιατρικά ιδρύματα (το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει ακόμη και κινητές κλινικές) και τη δέσμευση να μεταφερθούν οι υπηρεσίες απευθείας εκεί που βρίσκονται οι άνθρωποι στο δρόμο. Ζητά από τους παρόχους να εισέλθουν στον κόσμο των κοινοτήτων που εξυπηρετούν, αντί να περιμένουν τα άτομα να εισέλθουν στον κόσμο των παρόχων. Στοιχεύει σε μια αλλαγή, στην υιοθέτηση νέων μοντέλων και όχι τόσο στην παραμονή στα παραδοσιακά μοντέλα που υστερούσαν στην προσέγγιση του άστεγου πληθυσμού. [64]

Πολλές υπηρεσίες συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών πρόληψης, φροντίδας και θεραπείας του HIV παρέχονται σε ανθρώπους που ζουν στο δρόμο. Η ιατρική του δρόμου από την δική της πλευρά φροντίζει να παρέχει άμεσες υπηρεσίες στο δρόμο όπως τεστ HIV, πρωτοβάθμια περίθαλψη (εξωνοσοκομειακή περίθαλψη), υπηρεσίες συμπεριφορικής υγείας, παροχή προσωρινών κλινικών υπηρεσιών με σκοπό τη σύνδεση των ατόμων με κινητές μονάδες περίθαλψης καθώς και ενημέρωση για την σύνδεση τους με ενδονοσοκομειακές υπηρεσίες. Όλα αυτά για να λειτουργήσουν χρειάζονται μία διεπιστημονική ομάδα φροντίδας από κλινικούς και μη ιατρούς, νοσηλευτές, βοηθούς ιατρού, κοινωνικούς λειτουργούς και παραϊατρικό προσωπικό. [64]

3.8 Που μπορούν οι άστεγοι να βρουν μία στέγη

Η διαβίωση στο δρόμο μπορεί να επιδεινώσει τις συνθήκες υγείας και να εκθέσει τους ανθρώπους σε διάφορους κινδύνους. Έρευνες έχουν δείξει ότι η στέγαση αποτελεί μια μορφή υγειονομικής

περίθαλψης που επιτρέπει στους ανθρώπους να διαχειρίζονται τις συνθήκες υγείας τους. Παρόλα τα οφέλη, τα άτομα έρχονται αντιμέτωπα και με αρκετές προκλήσεις όπως είναι οι υλικοτεχνικές δυσκολίες που υπάρχουν σε ένα σπίτι αλλά και η πληρωμή του ενοικίου. [65]

Η λύση έρχεται να δοθεί μέσα από τα προγράμματα στέγασης και φιλοξενίας με την δυνατότητα παροχής υπηρεσιών ανάκαμψης, συμπεριλαμβανομένης της θεραπείας για ψυχικές διαταραχές και διαταραχές χρήσης ουσιών, της απασχόλησης και των κύριων παροχών. [66]

Οι ξενώνες αστέγων είναι το πρώτο μέρος στο οποίο θα απευθυνθούν οι άνθρωποι που υπέστησαν οικονομική καταστροφή για υποστήριξη. Η προσωρινή στέγη (transitional housing) είναι μία ακόμη λύση που προσφέρει συνήθως μια προσωρινή διαμονή διάρκειας έως και 24 μηνών με ολοκληρωμένες υπηρεσίες που βοηθούν τους ανθρώπους να σταθεροποιήσουν τη ζωή τους. Υπάρχει ακόμη η μόνιμη στέγαση με υποστήριξη (Permanent Supportive Housing) , η οποία παρέχει ένα ασφαλές και σταθερό περιβάλλον στέγασης με παροχή υπηρεσιών για σοβαρά και χρόνια προβλήματα όπως οι ψυχικές ασθένειες και η χρήση ουσιών. Ακόμη, η παροχή στέγασης με υποστηρικτικό χαρακτήρα στο πρώτο στάδιο ένταξης (providing permanent supportive housing on a housing first basis), υποδέχεται άτομα που δεν είναι απαραίτητο να πληρούν ορισμένα κριτήρια και να διακρίνονται από νηφαλιότητα, αντιθέτως είναι άτομα με χρόνια έλλειψη στέγης, ψυχική ασθένεια και χρήση ουσιών. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα άτομα αυτά φαίνεται να είχαν καλύτερο βαθμό ανταπόκρισης και υπακοής στους κανόνες σε σχέση με άτομα που πληρούσαν ορισμένα κριτήρια. [66]

Σύμφωνα με έρευνες φάνηκε ότι οι παρεμβάσεις για την πρόληψη της έλλειψης στέγης είναι πιο αποδοτικές από την αντιμετώπιση των προβλημάτων όταν κάποιος είναι ήδη άστεγος. Όσο περισσότερο παραμένει ένα άτομο άστεγο, τόσο πιο δύσκολο και ακριβό γίνεται να στεγαστεί εκ νέου. Η ταχεία επαναστέγαση βοηθά τα άτομα να μετακινηθούν από τον ξενώνα έκτακτης ανάγκης, τον μεταβατικό ξενώνα ή το δρόμο σε σταθερή στέγαση το συντομότερο δυνατό. [67]

Οι Ηνωμένες Πολιτείες εφάρμοσαν ορισμένες στρατηγικές για την απόκτηση στέγης βασισμένο πάνω σε τρεις βασικές προσεγγίσεις. Την θέληση για στέγη (housing readiness), σύμφωνα με την οποία το άτομο πρέπει να έχει μια σταθερή συμπεριφορά έτσι ώστε να μπορέσει στην συνέχεια να μεταβεί σε μια μόνιμη στέγη. Ακολούθως, housing first με γνώμονα την μόνιμη κατοικία. Εκεί η παρέμβαση γίνεται στο να βρει το άτομο μία στέγη που θα τον φιλοξενήσει πρωτίστως και στην συνέχεια λαμβάνεται υπόψη η θεραπεία και η σταθερότητα της συμπεριφοράς του. Επιπλέον

παροχές όπως υπηρεσίες υγείας και κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονται στους ωφελομένους μετά την τοποθέτησή τους σε μόνιμη στέγη. Τρίτον, έχουμε το μοντέλο της μόνιμης υποστηρικτικής στέγης (permanent supportive housing). Εδώ σκοπός είναι να παρέχεται μία μόνιμη και οικονομικά προσιτή στέγη με συνεχή παροχή υπηρεσιών για τους ανθρώπους.

3.9 Κοινωνικός αποκλεισμός

Οι άνθρωποι βιώνουν τον αποκλεισμό με διαφορετικό τρόπο και για αυτό πρέπει να αντιμετωπίζουμε αυτές τις συνθήκες ξεχωριστά. Ακόμη και όταν στεγαστούν, πολλοί άνθρωποι συνεχίζουν να βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό, την απομόνωση και την υποβάθμιση. Παρά τις τεράστιες προκλήσεις για πρόσβαση στη στέγαση και την υποστήριξη, η κοινωνική ένταξη μπορεί να είναι μια δευτερεύουσα σκέψη, αλλά έχει τεράστιο αντίκτυπο στην ευημερία των ανθρώπων και στην ικανότητά τους να εξέλθουν μόνιμα από την έλλειψη στέγης. [68]

4. Συμπεράσματα

Το Υπουργείο Στέγασης και Αστικής Ανάπτυξης (HUD) μέτρησε περίπου 582.000 Αμερικανούς που βίωσαν την έλλειψη στέγης το 2022, περίπου 2.000 άτομα περισσότερα από το 2020. Μείωση παρατηρήθηκε στον αριθμό των βετεράνων αστέγων όπου το 2021 υπήρχαν 16,5 εκατομμύρια σε σχέση με το 2008 όπου 21,8 εκατομμύρια βετεράνοι πολέμου ήταν άστεγοι. Εκεί που θα πρέπει να σταθούμε είναι πως οι άστεγοι που βρίσκονταν σε στέγη μειώθηκαν την τελευταία δεκαετία, αλλά οι άστεγοι που δεν βρίσκονταν σε στέγη αυξήθηκαν. [71]

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι μια οξεία κρίση σωματικής ή συμπεριφορικής υγείας ή οποιαδήποτε μακροχρόνια κατάσταση αναπηρίας μπορεί να οδηγήσει στην έλλειψη στέγης. Η ίδια η έλλειψη στέγης μπορεί να επιδεινώσει τις χρόνιες ιατρικές καταστάσεις. Ένα άτομο μπορεί να γίνει χρόνιος άστεγος όταν η κατάσταση της υγείας του καταστεί αναπηρική και η σταθερή στέγαση είναι πολύ δύσκολο να διατηρηθεί χωρίς βοήθεια. [72]

Σύμφωνα με το Υπουργείο Στέγασης και Αστικής Ανάπτυξης των ΗΠΑ, τα άτομα που ζουν σε καταφύγια έχουν υπερδιπλάσιες πιθανότητες να έχουν αναπηρία σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό. Σε μια δεδομένη νύχτα το 2022, το 21% του πληθυσμού των αστέγων ανέφερε ότι είχε σοβαρή ψυχική ασθένεια, το 16% καταστάσεις που σχετίζονται με χρόνια κατάχρηση ουσιών και σχεδόν 10.000 άτομα είχαν HIV/AIDS. [72]

Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι για τα άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης η πρόσβαση τους στην θεραπεία αλλά και η περίθαλψη τους είναι αρκετά δύσκολη για τα ίδια. Παρόλα αυτά μέσω των διαφόρων προγραμμάτων που έχουν δημιουργηθεί και τις στρατηγικές για την αντιμετώπιση του φαινομένου, τα ομοσπονδιακά κέντρα υγείας και οι κλινικές υγειονομικής περίθαλψης παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες υγείας για την βελτίωση της ζωής του άστεγου πληθυσμού. Επίσης, η σταθερότητα της στέγασης συμβάλλει καθοριστικά στη μακροχρόνια ανάρρωση και μειώνει την υποτροπή για τα άτομα που είναι άστεγοι. [72]

Συμπεραίνουμε, ότι για την οριστική λύση του προβλήματος οι άνθρωποι αυτοί χρειάζονται μία σταθερή κατοικία, ένα σταθερό εισόδημα προκειμένου η στέγαση να είναι προσιτή για τους ίδιους, υποστηρικτικές υπηρεσίες για την ενδυνάμωση τους και την διατήρηση της σταθερής κατοικίας και εξασφάλιση πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη. [73]

Έκθεση της HUB σε έρευνα το 2022 έδειξε ότι ο αριθμός των αστέγων είχε μία μικρή αύξηση. Ορισμένοι θα χαρακτήριζαν αυτή την αύξηση αποτυχία των κοινωνικών πολιτικών και του ίδιου του κράτους. Μπορεί οι Ηνωμένες Πολιτείες να εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν ένα δύσκολο πρόβλημα κυρίως με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όμως η κυβέρνηση Μπάιντεν παρουσίασε πρόσφατα ένα νέο στρατηγικό σχέδιο για την αντιμετώπιση της κρίσης. Το πρόγραμμα αυτό, γνωστό ως ALL Inside, αποσκοπεί στην πρόληψη και τερματισμό της έλλειψης στέγης σε ποσοστό 25% έως το 2025. [74] [75]

Η προσφορά του Εθνικού Συμβουλίου για τον άστεγο πληθυσμό (National Health Care for the Homeless Council) είναι η μεγάλη βοήθεια που δίνεται σε αυτή την κοινωνική ομάδα. Η εκπαίδευση που παρέχεται στους υπευθύνους χάραξης δημόσιας πολιτικής, τους κύριους παρόχους υγειονομικής περίθαλψης και το ευρύ κοινό σχετικά με τα αίτια και τις συνέπειες της έλλειψης στέγης στις Ηνωμένες Πολιτείες δίνει την ελπίδα ότι η μείωση του άστεγου πληθυσμού είναι ένας στόχος εφικτός για τα επόμενα χρόνια. Αποτελεί μια προσπάθεια που μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα μοντέλου υιοθέτησης και από άλλα κράτη παγκοσμίως για την επίλυση ενός τόσο μεγάλου προβλήματος όπως αυτό της υγειονομικής κάλυψης των αστέγων. Πολιτικές όπως η ενίσχυση των προγραμμάτων υγείας, η μεταρρύθμιση του συστήματος συμπεριφορικής υγείας, η μεταρρύθμιση του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, η θέσπιση ενός συστήματος καθολικής περίθαλψης και η εγγύηση προσιτής στέγασης είναι ο κορμός της πολιτικής του Συμβουλίου που μπορεί κάποιο κράτος/μέλος της Ευρώπης να το εφαρμόσει προκειμένου να θέσει τις βάσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αστεγίας.

Η προσέγγιση που διαπιστώσαμε ότι είναι εκείνο το μοντέλο που αποδίδει καλύτερα από τα υπόλοιπα ως μια στρατηγική παρέμβασης για το φαινόμενο της αστεγίας είναι το Housing First. Η επιλογή αυτή έγινε διότι δεν απαιτεί από τα άτομα που βιώνουν την έλλειψη στέγης να αντιμετωπίσουν όλα τα προβλήματά τους, συμπεριλαμβανομένων των προβλημάτων συμπεριφορικής υγείας, ή να περάσουν από μια σειρά προγραμμάτων υπηρεσιών πριν αποκτήσουν πρόσβαση σε κατοικία. Το Housing First δεν επιβάλλει τη συμμετοχή σε υπηρεσίες είτε πριν από την απόκτηση στέγης είτε για τη διατήρηση της στέγης. Η προσέγγιση Housing First θεωρεί τη στέγαση ως το θεμέλιο για τη βελτίωση της ζωής και επιτρέπει την πρόσβαση σε μόνιμη στέγαση χωρίς προϋποθέσεις ή όρους πέραν εκείνων ενός τυπικού ενοικιαστή.

5. Βιβλιογραφία

- [1] About Homelessness n.d. <https://www.feantsa.org/en/about-us/faq> (accessed May 16, 2023).
- [2] ETHOS Typology on Homelessness and Housing Exclusion n.d. <https://www.feantsa.org/en/toolkit/2005/04/01/ethos-typology-on-homelessness-and-housing-exclusion> (accessed May 16, 2023).
- [3] Read “Permanent Supportive Housing: Evaluating the Evidence for Improving Health Outcomes Among People Experiencing Chronic Homelessness” at NAP.edu. n.d. <https://doi.org/10.17226/25133>.
- [4] National Academies of Sciences E, Division H and M, Practice B on PH and PH, Affairs P and G, Program S and T for S, Individuals C on an E of PSHP for H. The History of Homelessness in the United States. Permanent Supportive Housing: Evaluating the Evidence for Improving Health Outcomes Among People Experiencing Chronic Homelessness, National Academies Press (US); 2018.
- [5] Youth and Young Adults. National Alliance to End Homelessness n.d. <https://endhomelessness.org/homelessness-in-america/who-experiences-homelessness/youth/> (accessed May 16, 2023).
- [6] The 2020 Annual Homeless Assessment Report (AHAR) to Congress n.d.
- [7] Donovan S, Shinseki EK. Homelessness Is a Public Health Issue. *Am J Public Health* 2013;103:S180. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2013.301727>.
- [8] Stafford A, Wood L. Tackling Health Disparities for People Who Are Homeless? Start with Social Determinants. *Int J Environ Res Public Health* 2017;14:1535. <https://doi.org/10.3390/ijerph14121535>.
- [9] The Costs of Homelessness | Green Doors n.d. <https://www.greendoors.org/facts/cost.php> (accessed May 18, 2023).
- [10] Charania S. How Medicaid and States Could Better Meet Health Needs of Persons Experiencing Homelessness. *AMA Journal of Ethics* 2021;23:875–80. <https://doi.org/10.1001/amajethics.2021.875>.
- [11] Omerov P, Craftman ÅG, Mattsson E, Klarare A. Homeless persons’ experiences of health- and social care: A systematic integrative review. *Health Soc Care Community* 2020;28:1–11. <https://doi.org/10.1111/hsc.12857>.
- [12] Amore K, Baker M, Howden-Chapman P. The ETHOS Definition and Classification of Homelessness: An Analysis 2011;5.
- [13] Beijer U, Wolf A, Fazel S. Prevalence of tuberculosis, hepatitis C virus, and HIV in homeless

people: a systematic review and meta-analysis. *Lancet Infect Dis* 2012;12:859–70. [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(12\)70177-9](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(12)70177-9).

[14] Williams SP, Bryant KL. Sexually Transmitted Infection Prevalence among Homeless Adults in the United States: A Systematic Literature Review. *Sex Transm Dis* 2018;45:494–504. <https://doi.org/10.1097/OLQ.0000000000000780>.

[15] Alabama Regional Medical Services (ARMS). National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhhc.org/alabama-regional-medical-services-arms/> (accessed May 18, 2023).

[16] Whatley Health Services, Inc. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhhc.org/whatley-health-services-inc/> (accessed May 18, 2023).

[17] Parker T. Services. Whatley Health Services n.d. <https://whatleyhealth.org/services/> (accessed May 18, 2023).

[18] Circle the City. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhhc.org/circle-the-city/> (accessed May 18, 2023).

[19] Outpatient Care for Homeless Individuals | Circle the City 2019. <https://www.circlethecity.org/medical-outreach-services/> (accessed May 18, 2023).

[20] Heartland Health Outreach. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhhc.org/heartland-health-outreach/> (accessed May 18, 2023).

[21] Baton Rouge Primary Care Collaborative, Inc. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhhc.org/baton-rouge-primary-care-collaborative-inc/> (accessed May 18, 2023).

[22] Hennepin County Health Care for the Homeless. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhhc.org/hennepin-county-health-care-for-the-homeless/> (accessed May 18, 2023).

[23] Health Care for the Homeless. Hennepin County, Minnesota n.d. <https://www.hennepin.us/residents/health-medical/health-care-for-the-homeless> (accessed May 18, 2023).

[24] Coastal Family Health Center. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhhc.org/coastal-family-health-center/> (accessed May 18, 2023).

[25] Healthcare for Homeless. Coastal Family Health Center 2022. <https://coastalfamilyhealth.org/services/healthcare-for-homeless/> (accessed May 18, 2023).

[26] Nevada Health Centers, Inc. – Health Care for the Homeless. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhhc.org/nevada-health-centers-inc-health-care-for-the-homeless-2/> (accessed May 18, 2023).

[27] About WIC | Food and Nutrition Service n.d. <https://www.fns.usda.gov/wic/about-wic> (accessed May 18, 2023).

- [28] Project H.O.P.E. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/project-h-o-p-e-2/> (accessed May 18, 2023).
- [29] Care for the Homeless. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/care-for-the-homeless-2/> (accessed May 18, 2023).
- [30] Health Services | Find Care Now. Care For the Homeless n.d. <https://www.careforthehomeless.org/health-services/> (accessed May 18, 2023).
- [31] Care Alliance Health Center. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/care-alliance-health-center-2/> (accessed May 18, 2023).
- [32] Community Health Centers, Inc. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/community-health-centers-inc-2/> (accessed May 18, 2023).
- [33] Native American Rehabilitation Association of the Northwest, Inc. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/native-american-rehabilitation-association-of-the-northwest-inc-2/> (accessed May 18, 2023).
- [34] Project HOME. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/project-home/> (accessed May 18, 2023).
- [35] Resident Services. Project HOME 2020. <https://www.projecthome.org/resident-services> (accessed May 18, 2023).
- [36] Little River Medical Center, Inc. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/little-river-medical-center-inc/> (accessed May 18, 2023).
- [37] Chattanooga Hamilton County Health Department. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/chattanooga-hamilton-county-health-department-2/> (accessed May 18, 2023).
- [38] Cherokee Health Systems. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/cherokee-health-systems-2/> (accessed May 18, 2023).
- [39] Dallas County Hospital District – Homeless Outreach Medical Services (HOMES). National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/dallas-county-hospital-district-homeless-outreach-medical-services-homes-2/> (accessed May 18, 2023).
- [40] Centro San Vicente Homeless Clinic. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/centro-san-vicente-homeless-clinic-2/> (accessed May 18, 2023).
- [41] Harris Health System—Health Care for the Homeless Program. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/harris-health-system-health-care-for-the-homeless-program-2/> (accessed May 18, 2023).
- [42] The Daily Planet. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/the-daily-planet-2/> (accessed May 18, 2023).

- [43] Health Care for the Homeless Network of King County. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/health-care-for-the-homeless-network-of-king-county-2/> (accessed May 18, 2023).
- [44] Yakima Neighborhood Health Services. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/yakima-neighborhood-health-services-2/> (accessed May 18, 2023).
- [45] Valley Health Systems, Inc. National Health Care for the Homeless Council 2019. <https://nhchc.org/valley-health-systems-inc/> (accessed May 18, 2023).
- [46] Housing First | The Homeless Hub n.d. <https://www.homelesshub.ca/solutions/housing-accommodation-and-supports/housing-first> (accessed May 18, 2023).
- [47] Supportive Housing - HRA n.d. <https://www.nyc.gov/site/hra/help/supportive-housing.page> (accessed May 18, 2023).
- [48] Rapid Re-Housing. National Alliance to End Homelessness n.d. <https://endhomelessness.org/ending-homelessness/solutions/rapid-re-housing/> (accessed May 18, 2023).
- [49] outreach-enrollment-quick-guide.pdf n.d. <https://nhchc.org/wp-content/uploads/2019/08/outreach-enrollment-quick-guide.pdf> (accessed May 18, 2023).
- [50] Prevention | The Homeless Hub n.d. <https://www.homelesshub.ca/solutions/prevention> (accessed May 18, 2023).
- [51] When Working Together Works n.d.
- [52] 10_Strategies_to_Reduce_Homelessness_Updated.pdf n.d. https://www.usich.gov/resources/uploads/asset_library/10_Strategies_to_Reduce_Homelessness_Updated.pdf (accessed May 18, 2023).
- [53] Koh HK, O'Connell JJ. Improving Health Care for Homeless People. JAMA 2016;316:2586–7. <https://doi.org/10.1001/jama.2016.18760>.
- [54] Our History. Boston Health Care for the Homeless Program n.d. <https://www.bhchp.org/about/our-history/> (accessed May 18, 2023).
- [55] healing-hands-june-2022.pdf n.d. <https://nhchc.org/wp-content/uploads/2022/06/healing-hands-june-2022.pdf> (accessed May 18, 2023).
- [56] NHCHC_Mobile-Unit-LC_Lessons-Learned-v2_10-22.pdf n.d. https://nhchc.org/wp-content/uploads/2022/10/NHCHC_Mobile-Unit-LC_Lessons-Learned-v2_10-22.pdf (accessed May 18, 2023).
- [57] housing-first-fact-sheet.pdf n.d. <https://www.hcd.ca.gov/grants-funding/active-funding/docs/housing-first-fact-sheet.pdf> (accessed May 18, 2023).
- [58] HOPWA 30th Anniversary. HUDGov / US Department of Housing and Urban Development

- (HUD) n.d. https://www.hud.gov/program_offices/comm_planning/hopwa/30th_anniversary (accessed May 18, 2023).
- [59] Veterans Affairs Supportive Housing (VASH) - PIH. HUDGov / US Department of Housing and Urban Development (HUD) n.d. https://www.hud.gov/program_offices/public_indian_housing/programs/hcv/vash (accessed May 18, 2023).
- [60] HCHV-Fact-Sheet-508.pdf n.d. <https://www.va.gov/HOMELESS/docs/HCHV-Fact-Sheet-508.pdf> (accessed May 18, 2023).
- [61] Health VO of M. VA.gov | Veterans Affairs n.d. https://www.va.gov/HOMELESS/HCHV_FAQS.asp (accessed May 18, 2023).
- [62] Editor V org. Work-Therapy (CWT) and Compensated Work-Therapy Transitional Residence (TR) Programs. VAOrg 2016. <https://va.org/work-therapy-cwt-and-compensated-work-therapytransitional-residence-tr-programs/> (accessed May 18, 2023).
- [63] About Us n.d. <https://www.streetmedicine.org/about-us-article> (accessed May 18, 2023).
- [64] innovative-service-delivery-whitepaper.pdf n.d. <https://www.hivma.org/globalassets/hivma/innovative-service-delivery-whitepaper.pdf> (accessed May 18, 2023).
- [65] healing-hands-housing-solutions-for-people-experiencing-homelessness.pdf n.d. <https://nhhc.org/wp-content/uploads/2019/08/healing-hands-housing-solutions-for-people-experiencing-homelessness.pdf> (accessed May 18, 2023).
- [66] Homelessness Resources: Housing and Shelter 2016. <https://www.samhsa.gov/homelessness-programs-resources/hpr-resources/housing-shelter> (accessed May 18, 2023).
- [67] West Virginia PATH Program Addresses Rural Homelessness 2016. <https://www.samhsa.gov/homelessness-programs-resources/hpr-resources/west-virginia-path-program-addresses-rural> (accessed May 18, 2023).
- [68] Dej E. A Complex Exile, By Erin Dej. UBC Press n.d. <http://www.ubcpres.ca/a-complex-exile> (accessed May 18, 2023).
- [69] Kantayya V, Hawkins A, Koon A. Homelessness and Physical Health in the United States. The Wiley Blackwell Encyclopedia of Health, Illness, Behavior, and Society 2014. <https://doi.org/10.1002/9781118410868.wbehibs281>.
- [70] hrc-factsheet-current-statistics-prevalence-characteristics-homelessness.pdf n.d. https://www.samhsa.gov/sites/default/files/programs_campaigns/homelessness_programs_resources/hrc-factsheet-current-statistics-prevalence-characteristics-homelessness.pdf (accessed May 21, 2023).
- [71] How many homeless people are in the US? What does the data miss? USAFacts n.d. <https://usafacts.org/articles/how-many-homeless-people-are-in-the-us-what-does-the-data-miss/> (accessed May 21, 2023).

- [72] Health. National Alliance to End Homelessness n.d. <https://endhomelessness.org/homelessness-in-america/what-causes-homelessness/health/> (accessed May 21, 2023).
- [73] People I of M (US) C on HC for H. Health Care Services for Homeless People. Homelessness, Health, and Human Needs, National Academies Press (US); 1988.
- [74] Homelessness in America: Statistics, Resources and Organizations. University of Nevada, Reno 2022. <https://onlinedegrees.unr.edu/blog/homelessness-in-america/> (accessed June 2, 2023).
- [75] Homelessness in America 2023: Statistics, Analysis, & Trends. SecurityOrg n.d. <https://www.security.org/resources/homeless-statistics/> (accessed June 2, 2023).